БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 219 (13535)
1971 оной сентябриин 16, четверг

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Сэн 2 мүнгэн

...БЭГ ТАРЯА — ...Э ОРОНДОО

...тарая ехээр абадаг болохо гээшэ урдынхидал адли хүдөө ...ээл гол шухала зорилго мүн гэжэ КПСС-эй XXIV съездын ...нүүд дотор заагданхай. Шэнэ табан жэлдэ орон дотороо ...нда зэргээр 195 миллион тонно хүрэтэр таряа абаха зорил...нхай.

...партиингаа хараалһан энэ ехэ зорилгые амжалтатайгаар ...манайшье республикын колхоз, совхозууд өөһэдынгөө ...оруулха байна. Юһэдэхи табан жэлдэ республикымнай хү...хүдэлмэрилэгшэд ороохо тариянай ургаса гектар бүридэ ...центнерээр дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табиһан байха юм. ...табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ороохо тариянай болон бу...нуудай баян ургаса абахын тула ехэ оролдолго гаргаг...нүүдэйхиһээ нилээд ехэ таряалан дээрэ минеральна ...тараагдаа. Тарилга гол түлэб һайн шанартай үрэһөөр ...байна. Мүн урдынхиһаа ехэ газарта самолёдоор болон бу...хорон сасагдажа, тариянай буртаг ногоо усадхагдаа. Энэ ...ударилаі хэды бирагүй байбашье, эдэ бүхы хэмжээнүүдэй ...нэнэй ашаар ороохо тариянай бараг һайн ургаса туйлаг...

...хуряалгын түрүүшын дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, респуб...ноз, совхозуудта дунда зэргээр гектарай 10 гаран центнер ...байна. Тиихэдэ Прибайкалиин, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, ...аймагуудта ороохо тариянай ургаса гектарай 13—14 цент...хүрэнэ. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра», ...аймагай «Родина», Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Друж...колхозуудта, Сэлэнгын аймагай XX партсъездын ...колхоздо, Зэдын аймагай Борьёогой совхоздо болон бу...ажахынуудта гектар бүриһөө дунда зэргээр 15—16 цент...хуряагдана.

...ургасынгаа дээжэ Эхэ ороной амбаарта оруулха гэһэн зан...таряа колхоз, совхозууд урагшатайгаар бэелүүлжэ байнхай. ...Прибайкалиин аймагуудай ажахынууд энэ жэлдэ таряа ху...нёдондонойхиһоо хорёод хоногоор оройтожо ороошье һаа, ...гүрэндэ тушааха түсэб, даабаряа дүүргэхэ дүтэлөө. Рес...ай олохон ажахынууд гүрэндэ ороохо худалдаха түсэбөө ...түсэбһөө гадуур тушаажа байнхай. Иимэ ажахынуу...Хяагтын аймагай «Родина», Сэлэнгын аймагай XX парт...нэрэмжэтэ колхозууд, Улаан-Үдын аймагай «Маяк», «Улаан ...колхозууд болон бусад ороно.

...мэдээгээр республикамнай гүрэнэй амбаарта 19 мянга ...таряа оруулаа гэхэ гү, али түсэб, даабаряа 26 процент... Гүрэндэ таряа тушаалгаар Прибайкалиин, Загарайн, ..., Сэлэнгын аймагуудай ажахынууд түрүүлжэ ябана.

...ье гүрэндэ таряа тушаалга аали нобшоор ябуулагдана. ...хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон ушарна. Зэдын, Хэ..., Мухар-Шэбэрэй аймагуудай олонхи ажахынууд таряа ху...ороһоор хахад һара шахуу болобошье, гүрэндөө таряа ...тушаагаад байна.

...дээрэһээ болоноб гэхэдэ, зарим колхоз, совхозуудта та...хоэ, хатааха хүдэлмэри хүсэд һайнаар эмхидхэгдээгүй бай...аймагай Ехэ-Нугын совхозой түбэй тоог дээрэхи ороо...ашаха машинанууд мүнөө хүрэтэр заһагдаагүй, бэлэн ...байшоо. Олон газарта таряа хатааха сушилканууд бэ...үдэр һүнигүй хүдэлгэхэ гэжэ хэншье оролдоно ...гүрэндэ шииг ехэтэй таряа тушааха баримтанууд али...нэ.

...һайн шанартай продукци тушааха хэрэгтэ партиин ...ехэ анхарал хандуулаа һэн. Тиигэбэшье урда жэлнүү...дунууд дабтагдаһаар.

...аймагай «Заря» колхоз гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда ...процент шииггэй таряа тушааһан байна. Иимэ баримтанууд ...аймагуудта үзэгдэнэ. Энээниие тэсэхын аргагүй.

...муутай таряа тушаахада гүрэндэшье, ажахыдашье, арад ...хохидолтой байна. Юуб гэхэдэ, гүрэнэй бэлэдхэлэй пункт...нудай оруулһан шииг ехэтэй таряае тэрэ доронь хатаажа ...тушааха баримтанууд нёдондо али олон үзэгдөө һэн. Гута...тариянһаа хэзээдэшье һайн хилээмэн баригдадаггүй. ...арад зониие һайн хилээмээр хангаха хэрэгтэ тодхор татаг...талаараа шииг ехэтэй, һайса сэбэрлэгдээгүй таряа тушаа...нууд нилээд ехэ олзо оршоёо алдана бшуу. Үнгэрэгшэ ...шалтагаанһаа боложо, республикын колхоз, совхо...200 мянган түхэриг дутуу абаһан байха юм. Хориин айма...«...невский» совхоз шанар муутай таряа оруулжа, бүхы ту...таряанайнгаа 10 процентые даруулһан, аяар 7 мянган түхэ...рэ алдаһан байгаа.

...нудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд колхоз, ...бии байгаа сушилкануудые, таряа сэбэрлэдэг машина...нуудые ехэтэйгээр хүдэлгэхэ хэмжээнүүдые абажа, гүрэндөө ...шанартай таряа тушаалгаха уялгатай.

...тушаан абадаг зарим пунктнууд шэнэ ургаса тушаан абал...һайн бэлдээгүй байшоо. Хяагтын аймагай Ехэ-Хүдэрнин ...пунктын үрэһэнэй таряа хадагалха складынь заһабари... сэбэрлэгдээгүй байһаниинь шалгалтаар элирүүлэгдээ. ...пунктда таряа зөөдэг жолоошодые эдеэлүүлхэ столово нээг...аад, мүнөө хүрэтэр байхагүй. Эдэ бүхы дутагдалнууд ...гардажа, гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктнууд жэшээтэ һайнаар ...уялгатай.

...хёор, гүрэндэ таряа тушааха автомашинанууд үсөөдэнэ. ...колхоз, совхозуудай тоог дээрэ хэдэн мянган центнер таряан ..., тэрэнь саг соогоо гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда абаашагда...ажахынуудта бии байгаа автомашинанууд комбайнуудһаа та..., мүн силосэй ногоо шэрэхэ болон бусад шухала хүдэлмэри...хай. Иимэ шахардуу сагай тохёолдоод байхада республи...шиленна олохон предприятинууд, эмхи зургаанууд таряа ...хабаадуулагдахаар хараалагдаһан автомашинануудые ...ылгээгээгүй. Тиимэ предприятинуудай тоодо «Забайкал...комбинат, ЛВРЗ болон бусад предприятинууд ороно.

...колхоз, совхозуудта бии байгаа олохон автомашинанууд ...ашаглалтада бэлдэгдээгүй, эдбэрхэй хэбтэһээр. Мүн тэндэ ажал... автомашинануудые зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ашагла...анхарал багаар табигдана.

...ажахынууд комбайнуудаа оло-олоор бүлэг болгожо хүдэлгэ...р үсөөн автомашина хэрэглэнэ. Жэшээнь, Борьёогой совхоз ...баал суглуулдаг бүхы гушаад комбайнаа нэгэ газарта хү... Тиимэһээ зарим комбайнай эбдэржэ һаатаашье һаа, автома...заашье миин зогсоогдоногүй. Зүгөөр Хяагтын аймагай ...совхоздо таряа сохижо ябаһан комбайнуудаа хоёр-гур...тэндэ табижархиһаниинь, автомашинанууд олооро зог...хай болоно.

...ажахынуудта автомашинанууд хоёр халаанда хүдэлгэгдэжэ, ...комбайнуудай зогсожо байха үедэ бүхы автомашинануудаа ...таряа тушааха хүдэлмэридэ элсүүлнэ. Жолоошоной эрхэтэй ...хүдэлмэридэ ябажа байһан хүнүүд һүниин халаанда та...бшуу. Эдэнэрэй дүй дүршэл халан абамаар.

...бүхэн доторойнгоо арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэг...ын үдэрнүүдтэ гүрэндэ таряа тушааха, худалдаха түсэбөө ...хэтүүлэн дүүргэхэ уялгатай. Гүрэндэ таряа түсэбһөө гадуур ...да ажахынуудта айхабтар ехэ олзотой байна ха юм. Түсэб...р тушаагдаһан тариян 50 процент дээгүүр сэнтэй байжа, ...колхозууд нилээд ехэ нэмэри олзо оруулха ха юм.

...һайн шанартай таряа түргэн болзорто тушаажа дүүргэхэ ...ы бүхэнэй түрүүшын ээлжээнэй хэрэг мүн. Тиигэжэ кол...бүхэн партиингаа XXIV съездын шиидхэбэрниие бодото ...бэелүүлхэ бшуу.

НЭМЭРИ ТЭЖЭЭЛ

Манай колхоз урданьшье хүдөөгэй гол, жалгануудта, хүбшэ, сарамуудта нэмэжэ үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг байһан юм. Мүнөө жэл зарим сабшалангуудай үерэй уһанда абтажа, угаагдажа, элһэ хайраар дарагдажа, үбһэ тэжээл нэмэжэ суглуулха хамаг бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ ушартай болоһон байнабди.

Ниитынгээ малда үбэлдөө хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхын тулада тусхай хэмжээ ябуулганууд хараалагдажа, оньһото техникээр түгэс зэбсэгжүүлэгдэһэн хоёр звено хүдөө голнуудта таргагдаһан байгаа.

Манай звено 7 хүнһөө бүридэнэ. Хүдөөгэй ногооной хагдартар, сентябрь һарын хахадһаа үнгэртэр 4000 центнерһээ бага бэшэ һайн шанартай үбһэ бэлэдхэхэ социалис уялгатай гараа һэмди. Хүдөө гараһан түрүүшын үдэрнүүдтэмнай хура бороо орожо һаатуулаашье һаань, август һарын дүүрэтэр үбһэ бэлэдхэхэ түсэбэйнгөө гурбанай хоёр хуби шахууе дүүргээбди. Хуряаһан үбһэнэймнай шанар һайн.

Байгша оной хүшэр байдалые ойлгоһон звеногоймнай гэшүүд: һая сэрэгэй албанһаа ерэһэн залуушуул Дамдин-Цырен Дондоков, Доржо Цыбенов, Жамьян Цыденов, мүн Владимир Ульзетуев, Антон Аюшеев гэгшэд оролдосотойгооршье, бүтээсэ ехэтэйгээршье ажаллана.

Хоорондоо социалис мүрысөөтэй нүтөөдэ звеномнай баһал шударгыгаар ажаллажа, хараалагдаһан түсэбөө хахадлажа байнхай.

Н. ШАГДУРОВ,
Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхозой үбһэшэдэй звеное даагша.

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ баян дэлгэр ургаса хуряажа абахын, түрэл партиингаа XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада совхозоймнай таряашад болон механизаторнууд эртэ хабарһаа хойшо ехэ ажал хэһэн юм. Үрэһэ хүрэнгөө сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэһэн, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ үбэлдөө таряалан дээрэ зөөжэ гаргаһан, ороохото ургамалнуудаа богони болзорто тарижа дүүргэһэн байна.

Эдэ бүхы оролдосо хэшээлынь ашаяа харюулаа. Эртын ороохото ургамалнуудай поли дээгүүр ябажа харахада нюдэ һаргаан баясуулна. Үнэхөөрөөшье һанаһандаа хүрэжэ шадаабди. Хэрбээ бүхы совхозоороо гектарай 9 центнер ороохо таряа хуряаха түсэбтэй һаа, бүхы 8322 гектар тарилгынгаа га бүриһөө дунда зэргээр 12—13 центнер ургаса хуряажа абаха байнабди. Илангаяа Харлангай отделенидэ урда жэлнүүдтэ үзэгдөөгүй баян шэниисэ ургаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Һайн гэжэ тоологдоһон жэлдэ гектарай 7-8 центнер таряа эндэ ургадаг һэн. Харин байгша ондо тус отделенидэ га бүриһөө 15 центнер хүрэтэр шэниисэ хуряагдана.

Элбэг баян ургасаараа урмашаһан совхозоймнай таряашад, механизаторнууд таряа хуряалгын түрүүшын үдэрһөө зориг түгэлдэрөөр ажаллажа эхилээ. Зэдын аймагай Ленинэй орденто Борьёогой совхозой комбайнернууд, жолоошод

ТҮРҮҮШҮҮЛ ОЛОШОРОГ ЛЭ

болон мэргэжэлтэдэй хандалга бэшэг зүбшэн хэлсээд, халуунаар дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ. Монсогоршье ороохо гээнгүй, ургасаяа саг соонь хуряаха, гүрэнэйнгөө амбаарта ороохо таряа ехээр адхаха, һайн шанартай үрэһэ бэлэдхэжэ хааха, малда тэжээл болгон бардам таряа хадагалха гэһэн зорилго урдаа табиһан таряашаднай социалис мүрысөө улам ехэ далайсатайгаар дэлгэрүүлбэ.

Мүн лэ «Социалис мүрысөөнэй эмхидхэлые саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол һаяхан хэблэлдэ тунхаглагдаба. Энэ тогтоолтой совхозоймнай хүдэлмэришэд танилсаад байхадаа, ажалайнгаа эршэ шангадхажа, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхөөр шиидэбэ. Комбайнер, жолоошон бүхэн тодорхой зорилго урдаа табижа, баян ургасаяа богони болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр абахые оролдоно.

Мүнөө үедэ 40 комбайн таряалан дээрэ хүдэлнэ. Һүүлэй мэдээгээр 2000 гектар талмайн тариян унагаагдаад, 600—700 гектарынь суглуулагдажа сохигдоод байна. Хүсэд эдеэшэжэ болоһон таряагаа түүбэрилэн, сэхэ хадажа эхилээбди. Мүнөө совхоздомнай 500 гектарай тариян иимэ аргаар хадагдаад байнхай.

Таряа хуряалгын халуун хаһын үедэ ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябаһан комбайнернууд олон. Жэшээлхэдэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Г. В. Филиппов үдэртөө 16 гектар таряа амяарлан хадаха нормотой һаа, 20 гектар хүрэтэр унагаана. Мүн лэ Л. Н. Разуваев, Ф. П. Разуваев, Д. Ш. Жигжитов, А. Д. Мункуев гэгшэд совхозой комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, үдэрэйнгөө даабари 140—150 процентээр дүүргэнэ.

Ажахымнай 20 мянган центнер ороохо таряа гүрэндэ худалдаха түсэбтэй. Мүнөө 2000 центнер таряа гүрэнэй амбаарта хаагаад байна. Бидэнэр гүрэн түрынгөө урда үри шэритэй үлэхэгүй, харин түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ байхабди. Энэмнай Агууехэ Октябриин социалис революциин 54 жэлэй ойдо совхозоймнай ажалшадай бариһан ажалай горитойхон бэлэг болохо байна бшуу.

С. САНЖИЕВ,
Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой директор.

УЛААН-ҮДЫН аймагай Калинннай нэрэмжэтэ совхозой таряашад ургаса хуряалгаяа эмхитэй һайнаар ябуулжа байнхай. Һаяын мэдээгээр тус ажахын механизаторнууд бүхыдөө 5922 центнер шэниисэ сохижо, гүрэнэй амбаарта 1790 центнер ороохо оруулаа. Мүнөө Саянтын таряалангай поли дээрэ 17 комбайн һаадгүйгөөр хүдэлгэгдэнэ. Эндэ үнинэй комбайнер Василий Константинович Соломатов совхоз дотороо дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгарна. Тиихэдэ Улаан-Үдын автотранспортна предприятиин жолоошон И. Ф. Алексеев халаанайнгаа даабари 150-170 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Совхозой тариянай тоог дээрэшье комбайнһаа асарагдаһан ороохо сэбэрлэхэ хүдэлмэри улам эршэдэнэ. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Комбайнер К. Н. Краснояров, автомашинын жолоошон И. Ф. Алексеев, комбайнер В. К. Соломатов.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

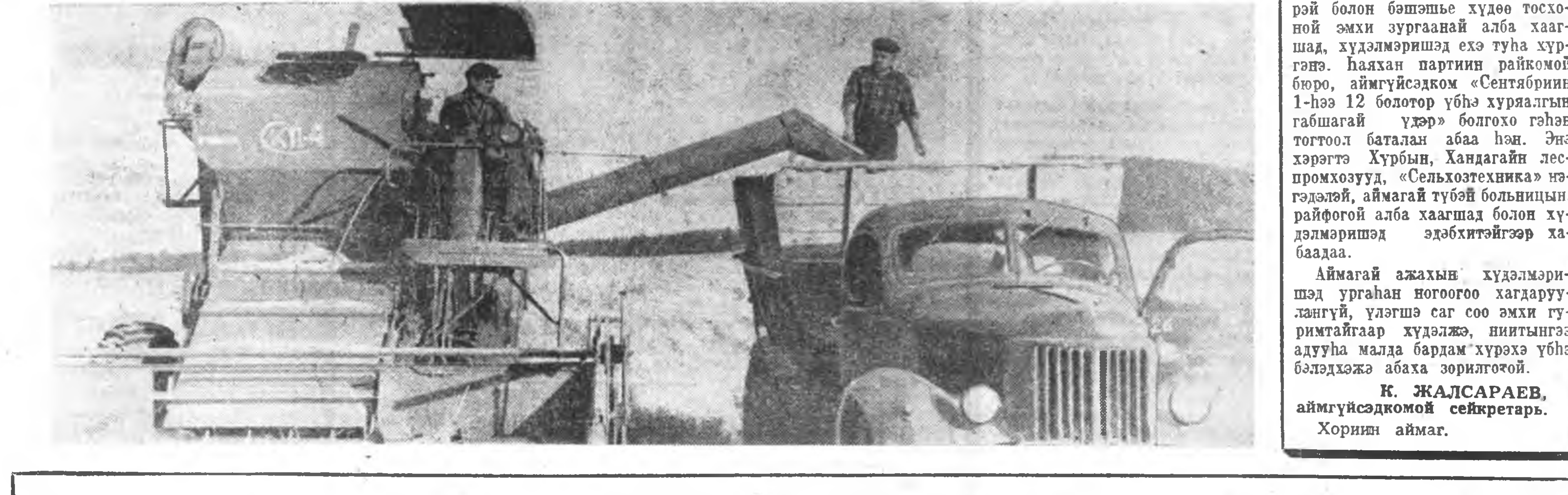

ГАБШАГАЙ ҮДЭР СОНОСХОГДОО

Аймагай ажахынуудта ниитынгээ адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ үргэлжэлһөөр.. Һүүлэй мэдээгээр аймаг дотор 83810 центнер үбһэн сомогдонхой, 10323 тонно силос, 16850 тонно сенаж дарагдаад байна.

Хүрбын совхозой хүдэлмэришэд 21864 центнер үбһэ бэлэдхэжэ, аймаг дотороо түрүү зэргэдэ ябажа байна. 3833 тонно силос дараһан Дээдэ-Тайлсын ажалшад энэ шухала хүдэлмэриие тон зүб эмхидхэжэ шадаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Үбһэ хуряалгада Хориин центрэй болон бэшэшье хүдөө тосхоной эмхи зургаанай алба хаагшад, хүдэлмэришэд ехэ туһа хүргэнэ. Һаяхан партиин райкомой бюро, аймгүйсэдком «Сентябриин 1-һээ 12 болотор үбһэ хуряалгын габшагай үдэр» болгохо гэһэн тогтоол баталан абаа һэн. Энэ хэрэгтэ Хүрбын, Хандагайн леспромхозууд, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй, аймагай түбэй больницын, райфогой алба хаагшад болон хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Аймагай ажахын хүдэлмэришэд ургаһан ногоогоо хагдаруулангүй, үлэгшэ саг соо эмхи гуримтайгаар хүдэлжэ, ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ бэлэдхэжэ абаха зорилготой.

К. ЖАЛСАРАЕВ,
аймгүйсэдкомой сейкретарь.
Хориин аймаг.

СУУТА КУКУРУЗАШАНАЙ НЮТАГТА

Г. Н. Дампилов «Родина» колхозой 4-дэхи отделениин кукурузашанаар олохон жэлэй туршада хүдэлнэ. Тэрэ даажа абаһан участогаа жэл бүри эрхим һайнаар элдүүрилдэг, үбэлһөө хойшо наг шэбхэ зөөжэ гаргадаг, минеральна үтэгжүүлгэ оруулдаг юм. Энээнэйнгээ ашаар кукурузын үндэр баян ургаса жэлһээ жэлдэ абадаг заншалтай.

Энэ жэлдэ 117 гектар газар даажа абаһан байгаа. Мүнөө эндэһээ баян ургаса хуряана. Жэшээлхэдэ, 15 гектарайнгаа га бүриһөө 400 центнер кукурузын набша намаа хуряажа, эрхим шанартай силос дараа. Тиихэдэ үлэгшэ 102 гектар талмайн га бүриһөө 300 центнер ургаса хуряаба. Суута кукурузашанай ажалладаг отделенидэ мүнөө 2500 тонно силос дарагдаад байнхай.

Нарһата гэжэ газарай 48 гектарта кукуруза таригдаһан юм. Эндэхи талмайн гектар бүриһөө 150 центнер ургаса абтана. Мүнөө Нарһатада 900 тонно силос дарагдаа. Силос даралта үргэлжэлһөөр.

К. ХАЛТАНОВ.
Хяагта.

ВЦСПС-эй ПЛЕНУМ

...профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна ...Соведэй пленум Москвада сен...14-дэ нээгдээ. СССР-эй профсоюзуу...лэхэтэ XV съездые зарлаха тухай; ...мүрысөө саашадаа бүри һайнаар ...тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол...дүүлан профессиональна союзуу...дай дүүргэхэ зорилгонууд тухай; КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр промышленностиин, транспортын, предприятинуудтахи, барилганууд ба совхозуудтахи ниитын эдеэ хоол улам һайжаруулхын тула профсоюзна эмхинүүдэй шиидхэхэ зорилгонууд тухай асуудалнууд пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байна.

Түрүүшын асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ **А. Н. Шелепин** элидхэл хээ. Хоёрдохи асуудалаар — ВЦСПС-эй секретарь **И. М. Владыченко,** гурбадахи асуудалаар ВЦСПС-эй секретарь **А. П. Бирюкова** гэгшэд элидхэлнүүдые хэбэ.

ХАНИ ЁҺОНОЙ АЙЛШАЛАЛГА

Афганистанай король ба королева Москва ерээ

...Афганистанай король Мухаммед Захир ...королева Умайра гэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ пра...вительствын уряалаар, албанай хэрэгээр сен...тябриин 14-дэ Москвада айлшалан ерээ.

Афганистанай ба Советскэ Союзай гүрэнэй ...тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром ...дээрэ айлшадые нүхэд Н. В. Подгорный, К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский болон ...албан тушаалтад, Москвагай олониитын тү...лөөлэгшэд уттаба.

...Советскэ Союзда байдаг Афганистанай элшэн сайд Мухаммед Ареф ба посольствын ...дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд король болон королевые мүн лэ угталсаа. Угтамжын ...СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй гурбан янзын сэрэгэй — ябаган сэрэгшэдэй, лётчигуудай ба морягуудай хүндэлэлэй харуул жагсаагдаад, Афганистанай ба Советскэ Союзай гүрэнэй гимннүүд дуулагдаа.

Афганистанай король Мухаммед Захир Шах ба СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный совет сэрэгшэдэй жагсаалай урдуур ябажа гараа.

Хүндэтэ айлшан Н. В. Подгорнотой хамта аэродром дээрэһээ мордоод, тэрээндэ гэжэ тусхайлан бэлдэгдэһэн байра тээшэ ошобо. Айлшадай ябаһан үйлсэнүүд хани барисаата хоёр ороной гүрэнэй тугуудаар, амаршалгын транспарантнуудаар шэмэглэгдэнхэй байба.

КРЕМЛЬДЭ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД БОЛОБО

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров гэгшэд сентябриин 14-дэ Кремль соо Афганистанай король Мухаммед Захир Шахтай хөөрэлдэһэн байна.

Хани ёһоной, үнэн сэхэ оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ совет-афган харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд, тэрэшэлэн хоёр талые һонирхуулдаг уласхоорондын мүнөөнэй байдалда хабаатай тон шухала зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

(ТАСС).

ЗАЛУУШУУЛ—ГАБШАГАЙШУУЛ

Мүнөө жэлдэ үбһэ ногооной, тарянай ургаса баратай. Энээниие хуряажа абахын тулада Хэжэнгын аймагай комсомолшууд, залуушуул бүхы ажалшадтай хамта шармайн тэмсэжэ оронхой. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэшье, ургаса хуряалгадашье комсомол-залуушуулай звенонууд, агрегатнууд байгуулагданхай хүдэлжэ байна. Звено, агрегат бүхэн, комбайнер, тракторист бүхэн социалис уялга абанхай, хоорондоо мүрысөөтэйнүүд. Эдэнэрэй хоорондо ажалай сһотой урилдаан болоно.

Манай аймагай ажахынуудай полинууд дээрэ 139 комбайнер таряа хуряажа оронхой. Эдэнэрэй 59-ниинь комсомолшууд, залуушуул юм. Эдээн соо бүришье залуу—арбан найматай комсомолшууд—комбайнернууд Худанай совхозһоо А. Номтоев, Загаһатын совхозһоо С. Десятов, Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозһоо Д. Жимбеев шударгы шамбайгаар хүдэлэгшэдэй тоодо оролсоно. Эдэнэр хуряалгын үедэ 420—550 гектар таряа хадаха, суглуулха, сохихо уялга абанхайнууд.

Аймаг дотор хамта дээрээ комсомол-залуушуулай 8 звено, зургаан иимэ агрегат таряа хуряалта дээрэ хүдэлжэ байна.

Комсомолой райком, аймагай хүдөө ажахын управлени, профсоюзай райкомтой хамтараад, залуу комбайнернуудай, шофернуудай, комсомол-залуушуулай звенонуудай социалис мүрысөө эмхидхэнхэйбди. Энээнэй дүрим зохёогдонхой, моральна, материальна урмашуулгын хэмжээнүүд хараалагданхай. Социалис мүрысөө саашадаа улам һайнаар эмхидхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой танилсаад, ажалшадай үүсхэл эдэбхи бадаруулха хүсэтэ зэбсэг болохо мүрысөөе бүришье тодорхой, үрэ нүлөө ехэтэй болгохын тулада хэмжээнүүдые абажа байнабди. Таряа хуряалга дээрэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые 5-5 хоногоор гарганабди.

Комбайнернуудай мүрысөөндэ комсомол комбайнер Петр Гармаев (Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозһоо) СК-4 гэжэ комбайнаар 33 гектарай таряа хадана, үдэр бүри 20—24 гектарай баалнуудые суглуулна. Мүн энэл совхозой комбайнер Зол Дашидоржин үдэр бүри 20 гаран гектарай таряа хадана.

Таряа хуряалгын эхинһээ таба мянгаад гектарай таряа залуу комбайнернууд хуряажа, 14516 центнер таряа сохиһон байна.

Сентябрь, октябрь һарануудта комсомолшууд, залуушуул, һургуулиин һурагшад воскресниктүүдые эмхидхэжэ, һолоомо, зелёнко, овощ, хартаабха, куузику хуряалгадань аха нүхэдтөө туһалха юм.

Габшагай ажалаа, оюун бодолоо, залуу һаһанайнгаа охиие табан жэлэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ манай залуушуул зорюулан хүдэлнэ, саашадаашье зорюулхаар шиидэнхэй.

В. ТУГДУМОВ,
ВЛКСМ-эй Хэжэнгын райкомой секретарь.

ПРОФСОЮЗУУДАЙ ДАЙШАЛХЫ ЗОРИЛГО

РЕСПУБЛИКЫН профсоюзна организацинуудта тоосоото һунгалтын суглаанууд эхилбэ.

Ороной арадай ажахые хүгжөөхэ, ажахын болон культурна байгуулалтын талаар КПСС-эй XXIV съездын табиһан асари ехэ зорилгонууд хадаа ажалшадай дунда эмхидхэлэй хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха, предприятинуудай ажал хэрэгэй түлөө харюусалгаа дээшэлүүлхэ, ажалай эмхидхэлэй асуудалнуудта ходо анхаржа байха эрилтэ профсоюзай бүхы организацинуудта табина.

Тиимэһээ эдэ асуудалнуудаар тоосоото һунгалтын суглаанууд, профсоюзай конференцинүүд дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болохо ёһотой.

Профсоюзай бүлэг, бюро, цехүүдэй эхин организацинуудта тоосоото һунгалтын суглаанууд сентябрьда бэложо дүүрэхэ. нютагай, фабрично-заводской, районно, городской, профсоюзуудай областной комитедүүд байгша оной октябрь—декабрь һаранuудта тоосохо байна.

Иимэ богонихон болзорто профсоюзуудай 285 мянган гэшүүдэй үмэнэ профсоюзай 3893 бүлэг, цеховой — 1667, нютагай болон фабрично-заводской—2239, районно — 93, областной — 13 комитет тоосохо болоно. Тиимэһээ эдэ суглаа, конференцинүүдые эмхитэйгээр, профсоюзай гэшүүдэй идэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэргэхын тулада профсоюзна организацинууд ехэхэн бэлэдхэл хэхэ, оролдолго гаргаха зэргэтэй.

Тоосоото үедэ манай ороной, совет арадай ажабайдалда түүхэтэ олон үйлэ хэрэгүүд болоо, тэдэнэй эгээн шухалань гэбэл, КПСС-эй XXIV съездэ бэлэдхэл, тэрэнэй болоһон ушар мүн.

Түрэл партиингаа ээлжээтэ съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтахын түлөө тэмсэлдэ ажалшадые элсүүлхын тулада Буряадай профсоюзна эмхинүүд партийна организацинуудай хүтэлбэри доро, тэдэнэй идэбхитэй туһаламжаар эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулһан байна.

КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд ажалшадай творческо эдэбхи үүсхэл бүри хүгжөөгөө, тэдэнэртэ шэнэ эршэ хүсэ оруулаа. Республикын арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ юһэдэхи табан жэлэй түсэб, абаһан социалис уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ оролсонхой, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ.

Хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ комплексно түсэб бэелүүлжэ, үйлэдбэриин даабари болзорһоонь урид дүүргэдэг болохо гэһэн хүдэлөөн «Электромашина», прибор бүтээлгын, авиационно, Тимлюйн цементын, Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводуудта, нарин сэмбын фабрикада, нютагай промышленностиин, автомобильна транспортын предприятинуудта үргэнөөр дэлгэржэ байна. Иимэ комплексно түсэбөөр юун хараалагданаб гэбэл, бии байһан түхеэрэлгэнүүдые һэльбэн шэнэдхэхэ, шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха, үйлэдбэриин технологи һайжаруулха, ажалаа наринаар эмхидхэхэ гэхэ мэтэ хэмжээнүүд оролсоно.

Москва, Ленинград, Свердловск, Горький городуудай түрүү предприятинуудай үүсхэлые дэмжэн, Шулуутайн, Хандагатайн леспромхозуудай, Кабанскын совхозой, «Буржелезобетон» нэгэдэлэй № 1 филиалай, хилээмэнэй № 10 заводой болон бусад олон предприяти, колхоз болон совхозуудай коллективүүд өөһэдынгөө арга боломжонуудые хаража, тооложо үзөөд, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхээр шиидэнхэй. Эдэ коллективүүд абаһан үндэр социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Байгаалиин эрхэ байдалһаа хүдөө ажахын предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай хүдэлмэридэ олон бэрхэшээлнүүд тохёолдоо. Габшье ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдһээ хаража үзэхэдэ, республикын хүдөөгэй ажалшад эдэ бэрхэшээлнүүдые үсэд нэтэрүүгээр дабажа гарана. Республикын колхоз, совхозууд шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ гүрэндэ һү, мяха, ооһо, хартаабха худалдаха талаар абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжотой.

Кабанскын, «Шергинский», Борьёогой совхозуудай рабочкомууд, Бэшүүрэй «Победа» колхозой профком ажалшадай дунда эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулна, абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ тэдэнние идэбхитэйгээр элсүүлнэ.

«Социалис мүрысөө саашадаа улам һайнаар эмхидхэхэ тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй һаяхан абаһан тогтоол соо профсоюзуудай үмэнэ ехэ зорилгонууд табигдана. «Профсоюзууд ажалшадай эдэбхи үүсхэл дэлгэрүүлхэ, социалис мүрысөө эмхидхэхэ онол аргануудые нарижуулан баяжуулха, тэрэнэй хүсэ нүлөө дээшэлүүлхэ үүргэтэй. Мүрысөө эмхидхэхэ, ажал хүдэлмэридөө коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөнэй, түрүү дүй дүршэл, эрдэм-техникын болон экономическа эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ, ажалшадай дунда урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэри хүгжөөхэ, эрдэм техникын бүлгэмүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха асуудалнууд профсоюзна организаци бүхэнэй гол анхаралда байха ёһотой» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо заагдана.

Партиин табиһан эдэ зорилгонуудые лажа бэелүүлхэ тухай горитой хөөрэлдөөн тоосоото һунгалтын суглаанууд дээрэ дэлгэрхэ зэргэтэй.

Олохон профсоюзна организацинуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии байһаар. Социалис мүрысөө эмхидхэхэ, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ профсоюзай зарим комитет, организацинууд ёһын тэдысэ хандана. Ажалай бүтээсын ургалта түргэдхэхэ, шэнэ техникэ шудалан ашаглаха, шэнэ продукци үйлэдбэрилдэг болохо, шанарыень һайжаруулха, ажалай журам бэхижүүлхэ асуудалнуудта мүрысэгшэдэй анхарал һулаар хандуулагдана.

Байгша оной 7 һарын дүнгөөр республикын 60 предприятинууд продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүй һэн. Тэдэнэй тоодо Галуута-Нуурай шахтанууд, Баргажанай леспромхоз, Татауровска механическа завод, Улаан-Үдын оёдолой фабрика болон бусад томохон предприятинууд оролсоно. Олон предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб дүүргээгүй. Элхиин автозаһабарилгын, Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа заводуудта, Буряадай загаһанай промышленна трестдэ, мелькомбинадта хүдэлмэришэдэй салин хүлһэнэй ургалта ажалай бүтээсын ургалтаһаа уридшалжа ябана. Зарим барилга-хабсаралгын эмхи зургаануудта, леспромхозуудта, колхоз болон совхозуудта алмалта арьбалалтын гуриим һулаар сахигдана. Ой модоной, эдеэ хоолой промышленностиин, барилгын зарим предприятинуудай профсоюзна организацинуудта хүдэлмэринь һулаар табигданхай. КПСС-эй XXIV съездын табиһан эрилтэнүүдтэ харюусанагүй.

Энэ жэлдэ тоосоото һунгалтын суглаанууд СССР-эй профсоюзуудай XV съездын урда тээхэнэ болохонь. Тоосоото һунгалтын суглаануудые һайн бэлэдхэлтэйгээр, идейнэ үндэр хэмжээнд... союзуудай бүхы гэшүүдэй... тэй хабаадалгатайгаар ... харюусалгатай зорилго ... зуудай комитедүүдэй үмэ... дана.

Профсоюзуудай эхин ... цинуудай хүдэлмэриие ... лаһаань хаража зүбшэн ... хадаа коллективүүдэй ... дэнэй эмхидхэхы, хүмүү... үүргые дээшэлүүлхэ, ... ридэ бии байһан арга ... нуудые элирүүлхэ, зарим ... приятинуудай гээгдэжэ ... шалтагаануудые элирүүлэ... хаха хэрэгтэ туһалха ... Суглаанда, конференци... дагшадай гол анхаралые ... хэгдээгүй асуудалнуудта, ... союзна комитедүүдэй хүдэ... бии байһан дутагдалнууд... рүүлгэдэ хандуулха шухала... союзуудай бүхы организа... дай хүдэлмэри улам һайжар... хэмжээнүүд хараалагдаха ...

Тоосоото һунгалтын ... конференцинүүдые ... үнгэргэлтэ хадаа профсо... ганизацинуудай эмхидх... мүүжүүлхы үүргые дээшэл... КПСС-эй XXIV съездын ... зорилгонуудые бэелүүлхын ... СССР-эй профсоюзуудай ... съездые ажалай шэнэ амж... угтахын түлөө тэмсэлдэ ... ликын ажалшадые элсүүлэ... на.

Д. РИНЧИ...,
профсоюзай Буря...
областной Сове...
секрета...

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид

ШЭНЭ ГЭРНҮҮДЫЕ БҮРИ ОЛООР

Һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, хүн зоной байра байдал һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулха гэһэн шухала зорилгонуудые партиин XXIV съезд дээрэ баталан абтанхай. Энэнь хүдөөгэй барилгашадта сэхэ хабаатай. «Бурятцелинстрой» трестын барилгашад шэнэ табан жэл соо хүдөөгэй ажалшадтаа бүри ехэ барилга хэхэ болоно.

Һүүлэй арбан жэл соо хүдөө нютагуудынай танигдахаар бэшэ болоо. Ямаршье һуурин тосхондо ерэхэдэ, сагаан шиферээр хушагдаһан байрын шэнэ гэрнүүд үргэн сонхонуудаараа наранай элшэ тодон байдаг лэ. Хүдөө барилгашад шэнэ гэрнүүдые бүри олоор барихын тула, арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэн хүдэлхэ гэжэ мүнөө эрмэлзэнэ.

Манай 697-дохи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонный барилгашад хэрбээ 1961 ондо 800 мянган түхэригэй барилга хэһэн һаа, мүнөө жэлдэ 2 миллионһоо дээшэ сэнгэй байрын гэрнүүдые, малай байранuудые бодхооно.

Ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг түрүү барилгашад колоннодомнай олон. Һаяхан танай газетэдэ манай мэдээжэ бригадир нүхэр Ширшиков ажал хүдэлмэри тухайгаа бэшээ һэн. Барилгашадаймнай оролдолго шадабаряар гэр байранууд түргэнөөр, һайн шанартайгаар баригдана. Байгша оной найман һара соо колоннымнай барилгашад 1800 хонинной орохо гурбан кошара, хоёр бүлэ айлай орохо юһэн гэр, Гусиноозерск хотодо 48 бүлын орохо нэгэ гэр, 100 хүнэй гансата эдеэлхэ столово барижа дүүргэһэн байна. Эдэ барилгануудаа бараниинь һайн шанартайгаар гүрэнэй комиссида тушаагаабди.

Голодоһогүйгөөр барилга хэхэ гээшэмнай тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ юм. Барилгашад баян дүй дүршэлтэй байхаһаа гадна, мэргэжэлээ ходо дээшэлүүлхые эрмэлзэхэ. Мүн ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандаха шухала. Тэрээнгүйгөөр һайнаар барилга хэхэнь бэрхэтэй юм.

Барилгашад А. В. Коротов, Н. Н. Кваско, Б. Г. Жадамбаев гэгшэд халаан бүриингөө даабари 26—30 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, олоной дундаһаа онсо шалгарна. Ринчин Чимитовэй даадаг барилгашадай бригадынхид кошарын барилга 20 хоногоор урид дүүргэнэ. Байрын гэрнүүдые богони болзор соо барина. Бригададань коммунис ажалай нэрэ зэргэ һаяхан олгогдоһон юм.

Барилгын материал бэлдэдэг участогай хүдэлмэриһөө барилгын ябаса ехэ дулдыдадаг гээшэ. Хэрбээ барилгашадые хэрэгтэй материалаар таһалгаряагүй хангажа байгаа һаань, байрын гэрнүүд саг болзор соогоо ашаглалгада тушаагдаха болоно. Тиимэһээ бидэнэр барилгын материалаар хангаха хүдэлмэридэ ехэ анхарал табинабди. Энда ажалай түрүүшүүл мүн лэ олон юм. Эдэнэр байгша оной найман һара соо 2000 кубометр түмэр бетон хэрэгсэлнүүдые хэхэ даабаряа 2100 кубометртэ хүргэһэн байха юм. Мүн лэ түсэбһөө гадуур 500 кубометр хюрөөдэмэл материал бэлдээ. Энэ тоо хараад үзэхэдэ, барилгын материалнуудай участогай хүдэлмэришэд найман һара соо яһала һайн хүдэлжэ гараа. Эдэнэй оролдосотойгоор хүдэлһэнэй ашаар хараалагдаһан бүхы барилгануудынай саг болзор соогоо ашаглалгада тушаагдаба.

697-дохи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонный хүдэлмэришэд нягжажа нэгэ һанал бодолтойгоор хүдэлнэ. Эдэнэр шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн Москва, Ленинград хотонуудай ажалшадай үүсхэлые халуунаар дэмжээ. Энэ зорилгоёо бодотоор бэелүүлжэ байна.

Манай хүдэлмэришэд түргэнөөр һайн шанартайгаар барилга хэжэ шадаһанайнгаа ашаар, һүүлэй үедэ барилгын үные 9.100 түхэригөөр хямдаруулаа. Ажалаа зүбөөр эмхидхэдэг болоһоор салин хүлһэнэй фондо 2000 түхэригэй арьбалалта хээ.

Саашадаа бүри эмхитэйгээр хүдэлжэ, Агуу Октябриин 54-дэхи ойн баярые ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтаха гэһэн зорилготойгоор манай колонный барилгашад шэнэ социалис уялга абаба. Энэ хараа түсэбүүдээ барилгашаднай бэелүүлхэл байха.

М. ШИШМАРЕВ,
697-дохи нүүдэл колонный партийна организациин секретарь.

УЛААН-ҮДЫН нефтебазын коллектив 8 һарынгаа даабари болзорһоонь урид дүүргээ һэн. Мүнөө нефтебазын хүдэлмэришэд Агуу Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, улам эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Эндэ үнэн шударгы ажалаараа коллективэйнгээ амжалтада туһа нэмэри хэгшэд олон

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нефтебазын түрүү токарь Галина Дмитриевна Тарицева.

М. СУТУРИНАЙ фото.

МАЙ АФАНАСЬЕВИЧ БАРАНОВ Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводто электрообмотчигоор 20 гаран жэлэй туршада хүдэлжэ байнхай. Наймадахи түсэбтэ табан жэлдэ Май Афанасьевич амжалта түйлажа, суг хүдэлдэг нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулан ябаа. Мүнөөшье нүхэр Баранов ажалайнгаа эршэ һуларуулангүй дүрбэдэхи кварталай тоосоогоор хүдэлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. А. Баранов.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

Редакцида харюусана

„АЖАЛШАДАЙ АМАРАЛТА АНХАРАГДАНАГҮЙ"

Иимэ гаршагтай шүүмжэлхы корреспонденци манай газетын августын 5-най номерто толилогдоо һэн. Ажалшадай депутадуудай Бэшүүрэй аймагай Соведэй гүйсэдком совхозуудай хүдэлмэришэд болон колхознигуудай һайнаар амарха асуудалда багаар анхарна, аймагай газар дайда дээрэхи аршаантай газарнуудта амаралтын байшан бариха асуудал шиидхэгдэнэгүй гэжэ хэлэгдэһэн байгаа.

«Тус корреспонденци КПСС-эй райкомой бюрогой августын 26-най заседани дээрэ харагдаһа, тэрээн соо хэлэгдэһэн дутагдалнууд зүб гэжэ тэмдэглэгдээ. Ажалшадай амаралта һайнаар эмхидхэхэ, тэрэниие саашадань һайжаруулха талаар КПСС-эй райком, аймагай Соведэй гүйсэдком таараха хэмжээнүүдые хараалжа байна» гэжэ партиин Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь А. Пластинин манай газетын редакцида мэдээсэбэ.

БОЛОҺОН УШАР ТУШАА БОДОМЖОНУУ...

ХҮНГӨӨР АБТАҺА... ДИПЛОМ

Студентнэрэй һуралсалай шэнэ жэл эхилбэ. Тиихэ зуура, байгша ондо институт дүүргэһэн олон мянган мэргэжэлтэд бэеэ даадаһан ажалда ороо. Байгалай үмэнэхи колхоз болон совхозуудай үйлэдбэридэ манай институт эрдэм түгэс, эршэ хаба дундаа мэргэжэлтэдые эльгээгээ. Холын замда тэдэниие үдэшэхэдөө, тэдэнтэй хамта баясалсаабди. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй һуража гараха хэрэгтэ багшанар хамаг хүсэлэл оролдолгоёо зорюулаа, тиин гансашье эрдэм номтой бололгодонь бэшэ, мүн хүн боложо болбосоролгодонь, һайн шанар олохо ябадалдань халуун туһаламжа үзүүлээ бшуу.

Жэл бүри мэргэжэлтэдые һурган гаргахадаа, дээдэ һургуулиин коллектив тэрэниие ёһотой һайндэр мэтээр тэмдэглэдэг. Зүгөөр мүнөө ондоо асуудал минии һанаа сэдьхэлые зобооно. Бидэнэр, аха нүхэдынь, залуушуулда эрдэм мэргэжэлээ, дүй дүршэлөө гүйсэд дамжуулна гээшэ гүбди? Энээн тухай бодомжолхо шалтагаан, сэхынь хэлэхэдэ, нэгэ бишыхан ушар дээрэһээ уламжалан гараа.

Хэдэн жэлэй саана агрономическа факультедэй гурбадахи курсын дүрбэн студент һуралсалайнгаа уялгата практикада гараагүй һэн. Ерээдүйн агрономуудай ажалда дүршэхэ, практика дээрэ мэргэжэхэ хэрэг деканадай һанаае зобоохол байгаа гэжэ тоолохо байгаабди. Гэбэшье тэдэ студентнүүдэй практикаяа гараашьегүй һаань, удаадахи курсдань һанаа амар оруулаа бэлэй.

Жэл үнгэрбэ, Үшөө нэгэ жэл үнгэрөө. Үнөөхи дүрбэн студентмнай институдаа түгэсхэхэ болобо. Тиихэдэнь лэ тэдэнэй хуушан «үри» тухай асуудал дахин гараа? Юуб гэхэдэ, практикаяа гараагүй хүнүүдые гүрэнэй шалгалтада оруулха аргагүй байгаа бшуу. Тэдэнэй нэгэндэ зачёт табяад, шалгалта барюулха тухай дурадхал факультедэй декан оруулба. Юуб гэхэдэ, тэрэ студент ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри деканадай эмхидхэлгэдэ ходо али болохо туһаламжа үзүүлдэг байгаа гэжэ декан өөрынгөө дурадхалые үндэһэлөө.

— Нэгэндэнь зачёт табяад, нүгөө гурбандань яаха зонбибди? — гээд, һонирхобоб.

— Нүгөөдүүлдэньшье зачёт табиял даа. Тиигээгүй һаамнай, манай энэ хэмжээе студентнүүд буруу ойлгожо болохо...

Тэрэ дурадхалыень буруушаабабди. Тиигээд лэ энэ асуудалнай шиидхэгдээ, факультедэй хүтэлбэрилэгшэд студентнүүдэй академическэ «үриеэ» хааха хэрэг дүүргэлтэ болгохо хэмжээнүүдые абаха бээ гэжэ найдаабди. Зүгөөр гүрэнэй шалгалтын урда тээхэнэ «үнөөхи «эдэбхитэй» студентымнай зачётно дэбтэрынь ягаадшьеб минии гарта орошобо. Тэрээниие нээжэ хараад этигэжэ ядабаб. Юуб гэхэдэ, «агрохимия» гэһэн хүсэнэгтэ зачёт тушаагдаа гэжэ деканай гараар бэшээтэй байба. Факультедэй декан тад ондоо мэргэжэлтэй хүн аад, иимэ бололгүй юумэ хэхээ яажа һанаа гээшэб?!

Мүнөө тэдэ дүрбэн студент агрономууд болонхой. Институтда олоогүй зүйлнүүдээ ажал дээрээ хэшээл оролдолгын ашаар хүсэлдүүлжэ магадгүй ааб даа. Тиигэбэшье тэрэнээ хүсэлдүүлтэрээ ажал дээрээ алдуу дутуу гаргахагүй гэжэ найдалтай аал? Зүгөөр эгээл шухалань энэ бэшэ. Юуб гэхэдэ, моральна удха шанартай алдуу дутуу гаргагдаа бшуу. Залуу хүнүүд аад, болоогүй юумые болоһондо тоололго хилбар хэрэг гэжэ ойлгоо бшуу. Ямаршье практика гараагүй аад, зачёт абажа байха гээшэмнай хайшаа юм?

Ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг студент бусад нүхэдтөө һуралсалайшье, журам заршамайшье талаар жэшээ болохо ёһотой. Тиихэһээ гадна, өөрынгөө сагые таарамжатайгаар яажа хэрэглэдэгээ бэшэндэ харуулха болоно бшуу. Манай институтда имагтал эдэбхитэй студентнүүдтэ элдэб янзын хүнгэлэлтэнүүд үгтэдэг. Тэдэнэр шалгалтаяа бусадтай хамта бэшэ, дуратай сагтаа үгэдэг, ямаршье хүндэтэй шалтагаангүйгөөр тэдэниие заримдаа занятинуудһаа сүлөөлдэг. Эдэ нүхэднай ниитын хэрэгүүдтэ хабаадажа сүлөөгөө таһарна гэһэн шалтаг дурдадаг байна. Һуралсалайнгаа программа гүйсэд дүүрэнээр, гүнзэгыгөөр шудалалга студент бүхэнэй ниитын гол уялга бэшэ юм гү?

КПСС-эй XXIV съезд мэргэжэлтэдые бэлдэлгын шанар дээшэлүүлгэдэ онсо анхарал хандуулхыень дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдые уряалһан байна. Мүнөө сагай, научно-техническэ дэбжэлтэ — эдэ бүгэдэ дээдэ һургуули дүүргэжэ гарагшадта хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ эрилтэнүүдые табина гэжэ мар... гүйбди.

Студентнүүдэй эрдэм ... хиие һайнаар шудалхын ... сэл кафедрануудта эрхи... ааб даа. Тиигэжэ бүхы ... жэшээлхэдэ, манда бии ... томо томо дээдэ һургу... эрдэмэй түбүүдтэ асп... болон докторантура ... дүй дүршэл ехэтэй багш... най институтда олон юм. ... студентнүүдтэ багшанар... ехэтэйгээр хандажа ... лэ, институдай хүтэлб... һуралсалай хэм хэмжээ... лүүлхын түлөө тэмсэлые... шонь дарахаяа һанаһан ... жэ ойлгодогынь гэншэ...

Жэшээ болгон, ... абаад харая. Ажал хүдэ... ябажа байгаад һураха ... гэн бэшэ гэжэ һайн ойл... Иимэ зоной эрдэм ном ... да али болохоор туһа... бэлэмди. Зүгөөр һура... түсэбые дүүргэдэггүй ... курсһаа курсда оруулха ... байса абаһан сэгнэлты... лүүлхэ ямаршье эрхэ ... багшанарта, байхагүй.

«Студент-заочник ... бигдаһан «гурба» ... «табашье» болгожорхиход... юумэн үгы», — гэжэ манд... рат нэгэтэ бэшэ ойлгуулаа... шье ойлгуулна бэшэ, ... хүсэлөө бодото дээрэ... хые оролдодог. Би хоёр ... заочнигто хоёр дахин ... сэгнэлтэ табиха баатай бол... Тэдэнэр дүй дүршэлтэй ... тэд гэжэ мэдэнэб, тиигэба... ри һайн ухмайлаагүй бшу... сэгнэлтэ абаһан эдэ нүхэ... номоо үзөөд, шалгалтада ... лэдхэлтэй ерэхэ бээ гэжэ ... гээб. Тиихэдэм, иимэ һа... мэрилэгшэдтэ кафедрые ... үлүү гарама эрилтэ таби... тобшолол ректорат хээ ... ститудай ректор ондоо ба... даад, тэдэ студентнүү... галта абахыень, һайн ... тэнүүдые табихыень ... Тиихэдэнь би иигэжэ ... эдэнэр дээдэ һургуули ... тухай диплом хэзээшье ... һалаха юм ааб даа. ... гөөр абтаһан диплом... ямар байхал ааб?

С. ШОП...

Буряадай хүдөө аж... кафедрые да...

Улаан Үдэ хото.

(«Правда» газетын 197... сентябриин 13-най номер... таба).

Совет орон доторнай

Эрхим столовонуудта— ВЦСПС-эй дипломууд

Тус бүридөө 5 мянган түхэриг мүнгэн шаштайгаар ВЦСПС-эй 40 диплом бии болгохо тухай тогтоолые ВЦСПС-эй Президиум сентябриин 10-да баталаа. Хүдэлмэришэдэй эдеэ хоол һайнаар бэлдэһэнэй түлөө промышленностиин, транспортын, барилгын предприятинуудай коллективүүд дээрэ дурсагдаһан шангуудаар жэл бүри шагнагдаха юм.

ВЦСПС-эй Президиум дипломуудые барюулхадаа, профсоюзуудай республиканска, хизаарай, областной соведүүдэй һанамжануудые хараадаа абалсажа, профсоюзуудай Центральна Комитедүүдтэй, министерствэнүүд болон зургаануудтай суттаа зууршалгануудые хэхэ зэргэтэй.

Предприятинуудтахи ниитын эдеэ хоол һайжаруулха хэрэгтэ горитойгоор хубитаяа оруулһан столовонуудай хүдэлмэрилэгшэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадые, ниитын зүгһөө шалгалта хэгшэдые, фабрика, заводуудай месткомуудай зүгһөө гэр байра шалгадаг комиссинуудай гэшүүдые урмашуулха зорилгоор шангууд бии болгогдоо.

(ТАСС-ай корр).

СССР-эй ВДНХ-да шэнэ экспонат табигдаба

«Транспортын, ашаа тээлгэ, буулгалгын складуудтахи ажал хүдэлмэри үргэлжэдэнь оньһожоруулга» гэһэн шэнэ выставкын экспонадууд СССР-эй ВДНХ-гай эгээн ехэ павильон соо, выставкэ харуулдаг талмайнууд дээрэ табигдаа. Москвагайхид, мүн ниислэл хотын айлшад һаяхан выставкэ нээлгэдэ ерээ.

Транспорт дээрэ, барилгада, промышленность болон хүдөө ажахыда хэрэглэгдэхэ 800 гаран шэнэ түхеэрэлгэ выставкэ дээрэ харуулагдана.

Монголой малшадта зорюулагдаһан гэрнүүд

ЛЕСОЗАВОДСК. (Примориин хизаар. ТАСС-ай корр. В. Климентьев). Уссуриин модо болбосоруулдаг комбинат Монголой малшадта зорюулжа, суглуулагдамал 12 гэр эльгээгээ. Һайнаар дулаалагдажа баригдаһан, таатай зохид гэр бүхэнынь 60 хүниие багтааха юм.

Уссури мүрэнэй эрьедэ баригдаһан энэ комбинатда дурсагдаһан зүйлнүүд олоор бүтээн гаргагдадаг болоо. Загаһашад, оро үсхэбэрилэгшэд, геологууд хабсаргагдамал гэрнүүдтэ һайн сэгнэлтэ үгэнэ. Тиимэ гэрнүүдые хабсаргахань бэлэн. Тэрээн соо ууралаар дулаасуулха түхеэрэлгэнүүдые тодхоходо болохо.

Уһалалгын шэнэ системэ

КИШИНЕВ. (ТАСС). Уһалуурын шэнэ системэ Кишинев шадар баригдажа дүүрэбэ. Энэнь электрогидроуправлениин клапануудтай. Сэсэрлиг соо сасагдажа байдаг уһан бага хүсэтэй зайн галай хүсөөр, оньһон аргаар тааруулан гаргагдаха юм.

Литвагай ССР. Мантан томо ТЭЦ-эй барилга Каунаста эхилээ. ТЭЦ-эй гол корпус 100 гаран га талмай эзэлхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) дүй дүршэлтэй барилгашад — комплексно бригадын бригадир Пятрас Рингис, прораб Альгис Сидабрас, барилгын талмайн начальник Пятрас Казюнас, шулуушан Пранс Барейка гэгшэд Каунасай ТЭЦ-эй барилга дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

«БАЙГАЛ» ЖУРНАЛ — МАНАЙ АЙЛШАН

Рассказ

Цыремпил ДОРЖИЕВ

ЖЭЛЭЙ НЭГЭ ҮДЭР

ЯНГИНАМА хүйтэндэ газар яг таһа хүрэшэнхэй. Гүн нойр дундаа нарата хабар тухай зүүдэ манан дүүрана. Шэмэрүүн хорон жабар бүглүү холын абяагаар ханхинана. Осоон уулын саанаһаа бурзан сайрун уняар соогуур наран үндынэ. Баянголой эрьеын хасуури, бургааһануудай шэжэр мүнгэн нэмэргэ наранай һулахин туяада үй түмэн субадаар хошарһатана. Аажам, Тойроод саһан, саһан...

...альжи-Нима Мүртэйе үгсэн, яарадгүйхэн алхална. Баруун гартань ...салир. Ойроо хүрэгдөөгүй сахилма сагаан саһанһаа һаргаһан ню... татаад, бага зэргэ бодолгото болоһон янзатай алхалжа ябана. ...өөгүүр, ажалдаа гарахынь үрдахана, юун гэһэн гүн удхатай дуу ...ор дамжуулаа гээшэб? «Юунһээ эхитэй юм. Эхэ орон?» гэһэн дуун ...ынь ехээр хүдэлгөө. Хэрбээ энэ дуу шагнаагүй һаа, Бальжи-Нима ...бодолгоһо абтаһан ябаха һэн аа гү? Бү мэдэе.

...эхитэй юм Эхэ орон?» гэжэ дуунай үгэ өөрөө дахин дахин ...суна. Тодорхой харюу олохонь тиимэшье бэлэхэн бэшэ хэбэртэй. ...орон юун бэ» гэжэ би мэдэнэб. Тэд юунһээ эхитэй юм Эхэ орон? ...салир баряад, ажалдаа ошожо ябанаб. Энээнһээ гү? Тэрүү тэрэ ...жалгын эхиндэ бүлэг хуһад ургана. Тэдэнһээ гү? Тоонто нютаг газар дээгүүр энэ мүнөө алхалжа ябанаб. Магад, энээнһээшье ...ш валсм?».

...альжи-Нима Осоон уулын хаяада хүрэжэ ерэбэ. Елүүр мульһэн ...ишшэ тиишээ ябана. Хурса салираар эндэ тэндэ хадхаад үзэнэ. ...доогуур урдажа байһан уһанай урадхал шагнаархан зогсоно. ...хүсэн үшөө бууроагүй. Һайн лэ гээшэ. Эндэ дахинаа тошон ха... хэрэггүй. Хабар хайлаад миин лэ һужааг соогуур урдажа ошо... Осооной арада, бүтүү шэдхэ соо тошон ехээр халяаха хэрэгтэй» гэ... улам саашаа, үдхэн шугы бургааһан соогуур горхо үгсэн...

...үндэр хадын арада шэмээгүй. Саһан даруулга хэдэрһэн модод ам... дүүрана. Хаанашьеб, холохоно тоншуул хуурай хухюур тон...
— Тос-тос-тос-тос...

...горхон мульһэн хуяг дороо хорьялна. Гурбан алда шахуу үргэн энэ гор... мульһэн хуягые хүндэлэн һэтэлжэ, урдажа байһан уһа хааха...

...альжи-Нима мульһэ ялтана. Салирай хурса үзүүрһээ түгдэрһэн муль... мэтээр ялагас гэн, зүг бүри таран бутарна. Мульһэн дээрэ ...шотойгоор бууха бүри гараһан абяан, нам ааглин ой соо суу... шэнхинэнэ. Сууряан шэнхинэхэ бүреэ хүсэ абан, хүгжэмэй аялга ...ээдэлжэл, зэдэлжэл байна.
— Түн-түн-түн...
Түгдэрһэн мульһэн зүг бүри бутаран ханхинана.
— Дз-з-з-з-з-дзэнь...

...һэмжэн үүлэнэй саанаһаа наран һүлэмхеэр гэрэлгэнэ. ...Нима хүлһэеэ сэлмээн, эрье дээрэ хүһөө шулуу һандайлан там...

Бальжи-Нимын абань, Буда, наһаараа гэхээр луговод ябаа. Сабша... үндэр баян ургаса абадагаарда суурхадаг байгаа. Нёдондонойл ...муудажа, энэ ажалдаа ябажа шадахаяа болёо. Еhото ал... ерэһэн хүбүүниинь, Бальжи-Нима, абынгаа хэжэ байһан ...бэс дээрээ даажа абаа һэн.
...хаанашьеб хуурай хухюур тоншоно.
— Тос-тос, тос-тос...
Бальжи-Нима мульһэ ялтана.
— Түн-түн-түн...
Түгдэрһэн мульһэн зүг бүри бутаран ханхинана.
Дз-з-з-з-з-з-дзэнь...
Наран оробо. Хирмаг саһин бударна. Һүниин харанхые нэбтэ харбан ...байгаа галнууд тээшэ, гэр тээшээ Бальжи-Нима алхална.
«Аба, эжымни нангин гуламта Минии түрэһэн, үдэһэн тоонто ню... Жэлэй дүрбэн сагта — хэдыдэшье сэдьхэлдэм жэгдэ һайханаар һанаг... Минии наһан, ажал, баяр, жаргал — бүлта эндэһээ эхитэй. Тии... Эхэ оромни эндэһээ эхитэй» гэжэ Бальжи-Нима шэбшэнэ. ...үлэмпөө хойшо сэдьхэлыень тамалһан асуудалда өөрынхеэрээ ...обо.
Саһан аалиханаар бударан унана...

«ШЭНЭ НЭРЭ»

Лазарь ЧИМИТОВ

ДАРИИМА

Дурлаад байнам, Даримa,
Дуугай зантай Дариима,
Дуугай ходол һуунгүйгөөр
Дуулыш дуугаа, Дариима.

Дуугаа дуулан һуухадашни,
Дулаан шэнгил, Дариима.
Дууһан тойроод энэ дэлхэй
Дуулаһан шэнгил, Дариима.

Дуулажал байна зүрхэмни,
Дурлаа гээшэ гүб, Дариима?
Уралаа хазаад бү һуугыш —
Уринаар миһэрыш, Дариима.

НАҺАН

Үбэлэй шанга хүйтэндэ
Сайгаад лэ байха саһан.
Үхибүүн жаахан бидэндэ
Сэлмэг лэ байха наһан.
Хабарай хүрэжэ ерэхэдэ,
Хайлан хайлаха саһан.
Одоол адляар энээндэ
Ошон ошохо наһан.

МАНАЙ ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

БУРЯАДАЙ уран зохёолшодой холбооной үмэнэһөө гарадаг «Байгал» гэжэ олонитэ-улас түрын, уран зохёолой шэмэглэгдэмэл журнал 1972 ондо хорин табан жэлэйнгээ ой тэмдэглэхээ байна. Анханда журналнай 1947 ондо гаража эхилһэн «Байгал» гэжэ альманахай үндэһэ һуури дээрэ тогтоһон намтартай.

Үнгэрһэн хорин дүрбэн жэлэй туршада «Байгал» журналда Буряадай уран зохёолшодой бэшэһэн хамаг бүхы зохёолнууд толилогдоһон байна.

«Байгал» — үндэһэн буряад хэлэн дээрээ гарадаг, уншагшадай һонирходог журнал. Тэрэнние манай республикын хото городууд, хүдөө нютагуудта абажа уншахаһаа гадна, хүршэ Агын, Усть-Ордын буряад национальна округуудай ажалшад ехэ дуратайгаар хүлеэн абадаг. Оронойнмай томо томо хото городуудта һуралсадаг буряад студентнэр, холын хизааруудта хүдэлмэрилдэг үндэһэн угсаатамнай һонирходог, захижа абадаг байна.

Гадна Монголой Арадай, Хальмагай республикада журнал нилээд олоор тараагдадаг.

1972 ондо «Байгал» журналда ямар зохёолнууд хэблэгдэхэб?

Уран зохёолшо Еремей Парновой «Хүлэр хүрэг» гэһэн туужатай ганса республикын бэшэ, мүн Агын национальна округой, Монгол ороной уншагшад ехэ һонирхолтойгоор танилсаха. Юуб гэхэдэ, элитэ буряад эрдэмтэ Гомбожаб Цыбиковэй холын Түбэд оронoор аяншалһан тухай автор бэшэхэдэ, тэндэхи зоной ажаһуудал, нютагай тэрэ үеын байдал уран бэрхээр зураглана. Хариин хүнние орон нютаг руугаа табидаггүй байһан Түбэд оронние шэнжэлжэ, дэлхэйн эрдэм наукада аргагүй шухала оролто оруулһан суута эрдэмтэн Гомбожаб Цыбиковэй абари зан болоод гайхамшагта ажал хэрэгынь автор шадамар бэрхээр харуулна.

Ангуушан, уран зохёолшо Михаил Жигжитов Байгалай загаһашадай ажал хүдэлмэри болон ажаһуудал харуулһан туужа бэшэжэ дүүргээ. Тус зохёолтойнь манай уншагшад һонирхон танилсаха.

Багша Ардан Ангархаев «Суранзан» гэһэн туужа соогоо дээдэ һургуулиин студентнэрэй ажабайдал, тэдэнэй хүсэл зориг, инаг дура зураглана. Тус туужа нүхэр Ангархаевай түрүүшын томо зохёол болоно.

Казах уран зохёолшо Сабит Муканов түрүүшын казах эрдэмтэ Чокан Валиханов тухай бэшэхэдээ, Доржи Банзаровтай тэрэнэй уулзаһан тухай, манай Байгал шадарай нютаг зураглаа. Чокан Валиханов манай түрүүшын эрдэмтые багшамни гэжэ тоолодог байһан юм. Сабит Мукановай романай хэһэг «Байгалда» хэблэгдэхэ.

Алдар суута тагнуулшан Николай Иванович Кузнецовой һүүлшын үдэрнүүд тухай туужа Николай Владимирович Струтинский манай редакцида дурадханхай. Нүхэр Струтинский Н. И. Кузнецовой дүтын хани нүхэр, туһамаршаниинь байһан юм. Автор Н. И. Кузнецов тухай шэнэ материалнуудые туужадаа оруулаа.

Республикымнай поэдүүд Цэдэн Галсанов, Николай Дамдинов, Дамба Жалсараев, Дондок Улзытуев, Солбон Ангабаев, Чимит-Рыгзен Намжилов, Гунга Чимитов, Алексей Бадаев, Владимир Петонов, Мэлс Самбуев, Владимир Намсараев, Галина Раднаева гэгшэдэй шэнэ зохёолнууд хэблэгдэхэ.

1972 ондо рассказууд болон очеркнууд олоор толилогдохо байна. Тиихэдэ Буряадай мэдээжэ багшанар Цокто Номтоев, Бадма-Базар Намсарайн, Бальжинима Цыренов, Надмид Намсараев гэгшэдэй бэшэжэ абажа суглуулһан нютаг нютагай домогуудые «Байгал» журнал хэблэхэ түсэбтэй.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо манай ороной арадуудай уран зохёолшодой бүтээлнүүд хэблэгдэхэ байна.

1973 ондо Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ой тэмдэглэгдэхэ юм. Республикын түрүү хүнүүд тухай очерк зураглалнууд, коллективүүд, колхоз, совхозууд болон бүхэли аймагууд тухай материалнуудые толилхобди.

Шэтын областиин Агын национальна округой, Эрхүүгэй Усть-Ордын округой уран зохёолшодой материалнуудые болон тэндэхи түрүүшүүл тухай статья, очеркнуудые хэблэжэ байхабди.

1971 ондо Д. Улзытуевай «Бүрэн-Хаанай хормойдо», Ц-Д. Дондоковагай «Байгалай басагадай нэгэн» гэһэн шүлэглэмэл репортажнуудтай манай уншагшад танилсаа.

Мүнөө редакциин захилаар хэдэн уран зохёолшод республикынгаа 50 жэлэй ойдо зорюулһан зохёолнуудые бэшэжэ байна. Барадий Мунгонов хүдөө нютагай мүнөөнэй ажабайдал харуулһан роман, Цырен-Базар Бадмаев Агын талын ажалша, малша зоной ажабайдал тухай туужа, Николай Дамдинов Баргажан нютагай хүгжэн һалбаралга тухай шүлэглэмэл репортаж, Ким Ильин Владимир Петонов хоёр Усть-Ордын национальна округой ажалшадай ажаһуудал харуулһан зохёол, Владимир Митыпов геологуудай ажал хэрэг зураглаһан туужа бэшэжэ байна.

Монголой Арадай Республикын 50 жэлэй ойе тэмдэглэжэ, монгол уран зохёолшодой шүлэг, рассказ, поэмэ, статьянуудые олоор хэблэһэн байнабди. 1971 ондо толилогдожо эхилһэн Ч. Лодойдамбын «Тунгалаг Тамир» гэһэн романай хоёрдохи номой үргэлжэлэл 1972 ондо хэблэгдэхэ байна. Мүн Сэнгиин Эрдэниин «Хүхэ хулгана жэл» гэһэн туужа хэблэгдэхээр хараалагдана. 1923 ондо Монгол орон зөөжэ ошоод, Онон голой эрьедэ түбхинэһэн буряадуудай ажабайдал тус зохёол соо харуулагданхай.

Манай республикада уран зохёолшодой халаан — гуурһаяа туршажа байһан залуу бэшэгшэд олон юм. Тэдэнэр аймаг бүхэнэй газетэнүүдэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн литературна нэгэдэлнүүдтэ хабаадалсажа, уран зохёолой онол аргатай танилсадаг. Залуу уран зохёолшод — студент, колхозник, багша, хүдэлмэришэн бэшэгшэдэй шүлэг зохёолнууд «Шэнэ нэрэ» гэһэн буландамнай толилогдохо.

«Шог ёгто долгин», «Сэсэ буляалдаан», «Манай айлшад», «Манай литэ», «Шэнжэлгэ, туршалга, нээлтэнүүд», «Янза бүриин һонин» гэһэн ба бусад бүхы булангууднай урданайхи шэнгеэрээ ябуулагдажа байха.

Үхибүүдтэ зорюулагдаһан «Хараасгай» гэһэн буламнай улам үргэнөөр үргэлжэлүүлэгдэхэ. Буряад һургуулинуудай литературна нэгэдэлэй гэшүүдэй зохёолнуудые гаргажа байхабди.

Хүндэтэ нүхэд, үндэһэн буряад хэлэн дээрээ гарадаг «Байгал» журналаа захижа абахыетнай уряал айлаадханабди.

А. БАЛЬБУРОВ.
«Байгал» журналай ахамад редактор.

ХҮЛЕЭЛГЭ — Л. М. НЕОФИТОВОЙ линогравюра.

ТОО, БАРИМТАНУУД

...1947 ондо республикада «Байгал» гэжэ нэрэтэй ...альманах гаража эхилээ юм. ...55 ондо тус альманах «Байгал толон» гэһэн журнал ...болгдоо бэлэй. Тиимэһээ ...72 ондо «Байгал» журналай ...табан жэлэй ой тэмдэг...хэ.

...Мүнөө «Байгал» журнал бү... союзна республикануудай ...хото городуудта тараагда...

...Мүн хилын саанахи 11 гү...дэ журнал захижа абадаг. ...тоодо — социалис гүрэ..., Америкын Холбоото ...уудууд, Япон, Франци, Анг..., Канада болон бусад.

...1967 ондо «Байгал» журнал ...реаль хотодо үнгэргэгдэһэн ...«ЭКСПО-67» гэжэ Бүхэдэлхэйн ...залдэ харуулагдаһан бай...

...анханда «Байгал» журнал ...хэлэн дээрэ 8 мянган, ...удараа 3 мянган хэһэгээр ...гардаг байһан һаа, мүнөө ...дадаа 20 гара мянган хэ... тараагдадаг болонхой.

...Дэлхэйн түрүүшын космо... Юрий Гагарин манай жур...най редколлегиин гэшүүн .... Тэрэнэй «Байгал» жур...най уншагшадта бэлэглэһэн ...зураг өөрынь гар бэшэг...ээр хэблэгдээ бэлэй.

...«Байгал» журналай хуудаһа... дээрэ 60 гаран роман бо...туужанууд хэблэгдэнхэй.

„Хараасгай“

Онтохон

ҮГЫТЭЙ ХҮБҮҮН

ҮГЫТЭЙ хүбүүн үлэн хооһон болоно, ажал бэдэржэ ябатараа, Танха баянтай уулзашаба ха.

— Ши минии табан зуун хонидые гурбан жэл харууһала. Гурбан жэл болоходо, мянга табан зуун хони намда тушаахаш. Тингэбэлшни шамда зуун хони үгэхэб, — гэжэ баяниинь үгэеэ үгэбэ.

Үгытэй хүбүүн баянай үгөөр табан зуун хонидыень холын бэлшээридэ харууһалхаа гараба.

Хүбүүн баянайнгаа хонидые гурбан жэл соо эгсэ мянга табан зуу болгоод, эзэндэнь тушаахаяа асаржа ябаба. Замдань хүбшын гуринха шононууд хонидтонь добтолжо, арбан түлгыень нюрган дээгүүрээ шэдээд ябашалай.

Баян хонидоо тооложо абахадаа, арбан хониной дутахада, үгытэй хүбүүнэй нюур руунь хэды еды нюдаргадаад намнажархиба.

Үгытэй хүбүүн ябажа ябаһаар харгы дээрэһээ жэмбүүр олоно, ехээр баясаба.

Жэмбүүрээ үлеэхэдэнь, айхабтар гоё хүгжэм зэдэлжэ, ой тайгын ан гүрөөл, тала дайдын шубуу шонхор олоороо сугларжа, жиигэн жэргэн, булташаа хатаран байбад.

Үгытэй хүбүүнэй жэмбүүрээ үлеэхээ болиходонь, ан амитад, шубуу шонхор тарана ха.

Тэрэнэй саашалхада, мүнөөхи баяниинь хээгшэ гүүгээ унанхай хатаргажа ябалай. Баян үгытэй хүбүүнэй хажуугаар тооһо үрхирүүлэн гарахадаа:

— Ши, байза юу олоод ябанабши? — гэбэ.

— Угалза һиилүүртэй зандан модон жэмбүүр, — гээд, үгытэй хүбүүн жэмбүүрээрээ наадажа оробо.

Тиихэтэйнь сасуу баянай хээгшэ морин хатаржа захалба. Моринойнгоо дэншээ ехэтэйгээр хатархада, баян эмээл дээрэһээ газарта шэдэгдэжэ, мүн лэ галзуу түргэнөөр хатаралсажа оробо.

— Ши эльбэ жэльбэтэй хүн гээшэ гүш? Энэ шүдхэр үхэдэлэйнгоо жэмбүүрээр наадахаяа болииш! — гэжэ баян һүхирнэ.

Теэд үгытэй хүбүүн баянай үгэ дуулабагүй. Жэмбүүрээ дуугаргажал байба.

Баян хээгшэ морин хоёр хатарһан зандаа.

— Нүхэр, наадахаяа болииш даа. Гурбан жэл хонидые харууһалһанайш түлөө арбан хони үгэхэб! — гэжэ баян гуйна.

Үгытэй хүбүүн наадажал байна.

— Хорин хони...

Тиихэдэньшье үгытэй хүбүүн болиногүй, баян хатаржал байна.

— Табин хони...

Хүбүүн жэмбүүрээрээ наадажал мэдэнэ.

— Шамда зуун хони үгэхэб! Намайе бү тамалыш даа! Алтан амиием үршөөгыш, үхэхэмнил! — гэжэ үхэхэ туйлдаа хүрэһэн баян арай голтойхон уйлтанан үгэлбэ ха.

Амиды үлэһэн баян һалирһаар гэртээ хүрэжэ, үгытэй хүбүүндэ зуун хони тооложо үгэбэ.

Үгытэй хүбүүндэ доромжолуулжа, аяар зуун хонидоо үгэжэрхиһэндөө баян хороо бусалжа: «Байза, лагаад эдэ алдаһан зуун хонидоо бусааха болоо бэ?» — гэжэ шэбшэжэ оробо. Тэрэ дары тайшаа ноёндо ошожо:

— Үгытэй хүбүүн зуун хониием хулгайлаа, — гэжэ хардаба. — Ядан хулгайшание хэһээжэ, хонидыем бусаажа үгыт!

Тайшаа ноён үгытэй хүбүүе дуудуулба ха.

Тайшаа ноён үгытэй хүбүүнэй бии боломсоор:

— Ши, Танха баянай зуун хонидые яахадаа хулгайлаабши? Хулгай хэһэнэйнгээ түлөө арбан жэл соо Танха баянда түлөөһэгүйгөөр хүдэлхэш! — гэһэн хатуу шанга шиидхэбэри гаргаба.

— Танха баянай хонидые би хулгайлаагүйб! Намда гурбан жэл соо хонидоо харуулһанайнгаа түлөө өөрөө зуун хони үгөө юм, — гэжэ үгытэй хүбүүн хэлэбэ.

— Худалаар юундэ хэлэнэш, ган гэхэ нохойгүй, газар гэшхэхэ малгүй хубхай хара бэдьхэ! — гэжэ Танха баян ганирба.

Үгытэй хүбүүн хардуулһандаа хара буужа, үбэрһөө шэдитэ жэмбүүрээ гаргажа, наадажа эхилбэ.

Тиихэтэйнь сасуу тайшаа ноён Танха баян хоёр хүл дээрээ һүрэжэ бодоод, эндого-сондого хатаржа оробод.

Тайшаа ноён аманһаа сагаан хөөһэ бушхан, амяа саглажа эхилхэдээ, Танха баянда сухалдажа:

— Үгытэй хүбүүн үнэхөөрөө шинии хонидые хулуугаа юм гү? Али ши тэрэниие хардаа гүш? Сэхэеэ хэлэ! — гэжэ баалажа оробо.

Уһа саһан болоторoo хүлэржэ, хэлээ һанжуулшаһан Танха баян үхэхэ туйлдаа хүрэхэдөө:

— Таниие мэхэлээб. Би энэ хүбүүе хардааб. Өөрөө энээндэ зуун хониёо үгөө һэм, — гэжэ Танха баян сэхэеэ хэлэхэ баатай болобо.

Тиихэдэнь үгытэй хүбүүн жэмбүүрээ дуугаргахаа болибо.

Эсэжэ унаха болоһон тайшаа ноён сүлөө ороходоо, үгытэй хүбүүнэй зэмэгүй байһые баталжа, мэхэшэ Танха баянда яла ашаба ха.

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.

Ородой агууехэ поэт Н. А. Некрасовай түрэһөөр 150 жэлэй ойе угтуулан

Н. А. НЕКРАСОВ

ХАДАГДААГҮЙ ЗУРУУД ТАРЯАЛАН

Оройн намар. Туунууд
шоморөө.
Ой шарлаа, таряалан
хооһороо.
Зуруud лэ газар хадагдангүй
үлөө...
Зутар уйтай бодол түрүүлээ.
Тарианай залаанууд бэе
баедээ
Таахада, нимэл юумэ
шэбэнэлдээ:
«Намарай хорон һалхинай
эшхэрээ
Наһандаа шагнахань уйтайл
даа, нээрээ.
Хүндэ ороодоо тооһон болгон,
Хүрьһэтэ газар руу дохихонь
зоболон!
Олон хобдог шубууд һүниндөө
Ороoһымнай тоншожо, һүйд
хэнэл даа.
Шандаганшье һаа манние
дэбһэнэ,
Шанга һалхин үйрүүлэн
хиидхэнэ,
Эзэн таряашамнай хаана
гээшэб?
Энэ болотор юу хүлеэбэ
гээшэб?
Али хамагһаа муугаар ургаа
гүбди?
Али мүртэйгөөр залаалаагүй
гүбди?

Үгы! Хамагһаа муугаар ургаа
бэшэлди —
Үрэ — орооһомнай үни
эдеэшэнгил.
Энэ һалхинда үрхирүүлхэ
һанаатай
Эзэмнай таряа тариһан байгаа
алтай?»
Үлэн һалхин муу мэдээ
асараа:
— Үбшэн лэ таряашантай
тэрэ ядараа.
Хабар талха зүб таряал
эзэнтнай,
Харин хуряаха шадалгүйл
тэрэтнай.
Баарһантнай муудаа, эдеэнһээ
гаранхай,
Бадаган хорхой зүрхынь
хабшанхай.
Хабар бураздаа татаһан гарынь
Хатажа, ташуурай һуртал,
һанжанхай.
Шэртэхэ нюдэнэйнь гэрэл
һулараа,
Шэг шарайнь санхинжа сайраа.
Һанаата болон, анзаһаа
шэхэдээд,
Һаяхан хахалһан газар
гэшхэхэдээ,
Гашуудалта дуу гүнгэнэһэн
хоолойнь
Гансата һөөлдэн, һүлэмхи
болонхой.

„ШОГ ЁГТО ДОЛГИН“

Сергей МИХАЛКОВ

НОМГОН СӨӨРЭМ

Басни

Зэрлиг нугаһад урда зүг
барижа,
Зэлэ татан, дээгүүр ниидэжэ
ябаа һэн.
Элижэ ябаһан нэгэ нугаһан
шадалаа баража,
Эжэлһээ гээгдэн, хотоной
захада буугаа һэн.
Тэжээмэл олон нугаһад
Тэрэнэй хажууда тамаран
ерэбэд.
«Үлыш даа эндээ манаараа!
Үүлэндэ хүрэтэр ниидэдэггүйш
һаа, бидэ
Гэдэһэ садхалан байдагбди
дураараа! —
Гэжэ аргадажа оробо гэхэ
тэдэ —
Амгалан тайбан юм эндэ,
Ангуушад ондоо тээгүүр
ябадаг олоороо.
Хотоной зоной нюдэн дээр
Хооллоод, тамараад байдагбди
зоргоороо...» —
«Үлэн үлэхэ аргамгүй, — гээд,
Үгэлбэ зэрлиг Нугаһан —
Амарһуу халта...
Сүлөөтэ тэнгэреэр ниидэдэг
шубуун аад,
Сөөрэмэйтнай эрьедэ һуужа
һууха алтайб!..»
Үдэрые үнгэргэбэ гэрэй
шубуудаар,
Хоёр хонобо...
Үшөө долоо хонобо. Һара
ходорон ошобо....
Жэл үнгэрбэ зэрлиг нугаһанай
үлэһөөр
Жэгтэйгээр хубилаал зангынь
тэрэ гэһээр:
Олоноор хамта эдеэлээд
байдаг болоо,
Ойшье, нуурнуудшье тэрээндэ
хэрэгээ болёо!..
Хамагһаа ондоо юумэниинь
юуб гэхэдэ —
Хаа-яая үлыжэ, тэнгэри өөдэ
харадаг лэ....

• • •

Үдэн гуурһата нэгэ нүхэртэеэ
һая уулзаһан,
Үнэн сэхээ тэрэм хөөрөөл
даа намдаа:
«Арсалдаан, буляандаанда
оролсонгүй ябахаһаам
Амар юумэ үгы — тнигэжэл
захиха байнаб шамдаа!»

Г. ЧИМИТОВ
оршуулба.

Шэнэ шүлэгүүд

Булат ЖАНЧИПОВ

НАМАР

Хойто зүгһөө хорон һалхин
Хоног бүри хүсэлжэ,
Хагдаран хумираа набша
намаае
Хагсуу һабараар хамуурдаа.

Хагсуу һабараар шубуудшье
Халуун ороноо намнуулаад,
Дээгүүр дуугай уйдхартай
Дэбин дэбин субанад лэ.

Дэлеэтэйхэн жэгүүрээрээ
Дэбин, һэбин ошоходоо,
Арбай хэшэгтэ зунай сагые
Арбагайдан абаашаал...

Лобсон ТАПХАЕВ

Нуурай сэлмэг толёондо
Нюураа нэгэтэ хараа һэм.
Аяар доро — оёорто
Аржын ёһоороо байгаалби.

Урасхал түргэн горхон соо
Тонгойн баһа харaһамни,
Утаан шэнги һүүдэрни
Урдан бутаран байбал даа.

Юрын байдалай юрьеэн соо
Бэеэш таниха сүлөөгүй
Бурьялма хөөрүү долгидоор
Бутаран, нугаран
урдалсабашье,

Арадайнгаа сэдьхэлэй толи
соо —
Амгалан мүнхэ гүнзэгыдэ
Томоор, сэбэр, сэхээр
Толотон үлэхөө эрмэлзээл.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь, Ленинскэ шангай лауреат, уран зохёолшо Сергей Сергеевич Смирнов манай Буряад орондо айлшалжа ерэбэ.

УРАН ЗОХЁОЛШО СЕРГЕЙ СМИРНОВ

Энэ уран зохёолшые манай ороной үргэн олон уншагшад тон hайн мэдэхэ байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ совет хүнүүдэй гаргаhан баатаршалга, габьяанууд тухай материал суглуулжа, мэдэгдэнгүй үлэшэhэн геройнуудые олодог, тэдээн тухай бэшэдэг уран зохёолшо гэжэ уншагшаднай абаhаар лэ хэлэхэ. Үнэхөөрөөшье С. С. Смирновой бэшэhэн Ф. Полетаев тухай очеркнууд,«Доктор Силинэй госпиталь», «Мэдэгдээгүй баатарнууд тухай рассказууд», «Брестын хэрэм» гэhэн номуудынь уран зохёолшын хэhэн айхабтар ехэ бэдэрэлгэ, ажал тухай гэршэлнэ ха юм.

«Брестын хэрэм» гэhэн номойнгоо түлөө 1965 ондо Сергей Сергеевич Смирнов Ленинскэ шанда хүртэhэн юм. Нүхэр Смирнов имагтал прозаик бэшэ, мүн драматург байха. Тэрэнэй «Буг дээрэхи хэрэм», «Минии хараhан хүнүүд» гэhэн пьесэнүүдынь ороноймай олон театрай сценэhээ мүнөөшье болотор буунагүй. Мүн С. С. Смирнов—журналист, публицист хүн. Тэрэнэй статья болон очеркнууд түбэй газетэ, журналнуудта ходо толилогдожо байдаг.

Сергей Сергеевич ехэ аяншална. Эхэ оронойнгоо олон нютагуудаар, мүн хариин олон гүрэнүүдээр ябаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ Баруун Сибирьтэй танилсаа, харин энэ жэлдэ Зүүн Сибириин газар дайдаар ябаба. Олон даа, аяншалгынь маршрут: Красноярск, Абакан, Тайшет, Братск, Якутск, Мирный хотонуудта ошоо. Манай Буряад орондо ерэхын урда тээ Шэтэдэ болоhон «Забайкалиин намар» гэhэн номой hайндэртэ хабаадалсаба.

Улаан-Үдэ хотодомнай уран зохёолшо хүрэжэ ерэхэдээ, шэнэ барилганудай ехэ олоор хэгдэжэ байhандань ехэтэ баясаба. С. С. Смирнов ниислэл хотын соёлой, эрдэмэй гуламтануудаар, дурасхаалта газарнуудаар ябажа, уншагшадтай уулзаhан, телевиденеэр үгэ хэлэhэн байна.

Хүдөө ажахын дээдэ hургуулиин доцент К. Е. Ильинтэй уулзажа, мал үсхэхэ туршалгануудаарнь hонирхоо. Тиихэдэ уран зохёолшо республикын геологуудтай хөөрэлдэбэ. Буряадай геологуудай ажал хүдэлмэри, шэнэ олдоhон асбестын хэбтэшэ тухай Москвагай түб телевиденеэр хөөрэхэ тэhэн түсэб тухайгаа С. С. Смирнов мэдүүлээ.

Уран зохёолшо республикымнай аймагуудаар ябахань. Хяагта, Ярууна, Зэдэ, Баргажан нютагууд тэрэниие хүлеэнэ. Социалис Ажалай Герой, уран зохёолшо Ц. Н. Номтоевтой, суута ангуушан, уран зохёолшо М. Жигжитовтэй уулзаха хүсэлэнтэй.

Сергей Сергеевич өөрынгөө зохёохы ажал тухай иигэжэ хөөрэнэ:

hүүлэй үедэ фильмүүдэй сценари бэшэдэг болоод байнаб. Минии сценаряар уран hайханай хоёр фильм—«Липэ соо умбаhан хото» (Ригын киностуди), «Нина» (А. Довженкын нэрэмжэтэ киностуди)—буулгагдажа дүүрээ. 1941 ондо Лиепая хотые хамгаалагшад тухай нэгэдэхи фильм хөөрэнэ. Харин хоёрдохи фильмын главна герой, Житомирой областиин подпольно организациие хүтэлбэрилhэн Нина Соснинагай нэрээр нэрлэгдэнхэй. «Поиск» гэhэн дамжуулгада хабаадалсахадаа, энээн тухай хөөрөө hэм. Энээнэй hүүлээр Нина Соснинада Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо hэн.

Мүнөө Хмельницк хотодо ажаhуудаг, дайнай үедэ танкын механик-жолоошон ябаhан Мария Лагунова тухай минии бэшэhэн сценаряар Украинын студи документальна фильм буулгаба. Кинорежиссёроор хүдэлдэг хүбүүнтэеэ хамтаржа, «Доктор Силинэй госпиталь» гэhэн гурбан серитэй уран hайханай телевизионно фильм дээрэ хүдэлнэбди.

Фёдор Полетаевай баатаршалга тухай шэнэ зүжэг мүнөө үедэ бэшэжэ байнаб. Минии шэнэ зохёолнууд «Россин басагад» («Советская Россия» хэблэл), «Перу ороноор hара аяншалга» («Советский писатель» хэблэл) гэhэн номууд хэблэлhээ гарахаяа байна. «Мэдэгдээгүй баатарнууд тухай рассказууд» гэhэн номни заhагдаад, нэмэгдээд дүрбэдэхеэ хэблэлhээ гарахань. «Поиск» гэhэн тележурнал ехэ сагыемни hалгаана гээшэ. Эсэгэ оронoо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ баатаршалга гаргаад, мэдэгдэнгүй үлэшэhэн геройнуудые олоходомни ехэ туhалhан хүнүүд тухай шэнэ ном бэшэхэ hанаатайб.

Мүнөө С. С. Смирнов республика доторнай аяншалжа эхилээ.

Л. НИКОЛАЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. С. Смирнов.
Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

Уржадэр М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникумдэ хуушанай коммунистнар айлшалжа, багшанартай, hурагшадтай уулзаба. Айлшадай дунда анхандаа тус техникумэй түрүүн Бурят-Монголой совпартийна hургуули, hүүлдэнь комвуз гэжэ нэрлэгдэдэг байха үедэ (1929—1934 онууд) багшаар, директорээр хүдэлhэн, 1920 онhоо Коммунис партиин гэшүүн Т. М. Ким, М. Н. Ербановай хани нүхэд С. Я. Ербанова, 1926 онhоо КПСС-эй гэшүүн А. Д. Далбаева, В. Н. Бараев гэгшэд байлсаа.

ГУШАН ТАБАН ЖЭЛЭЙ hҮҮЛЭЭР

Багша, партбюрогой секретарь А. И. Николаев техникумэйнгээ байра байдалтай танилсуулаа, харуулаа.

Мүнөө үедэ М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникумдэ 1149 хүн очноор, 800 хүн заочноор hурана. Техникум дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдые, тэдэнэй дунда агрономуудые, ветфельдшернүүдые, зоотехнигүүдые, бухгалтернуудые бэлдэжэ гаргадаг. 40 жэлэй туршада 35000 мэргэжэлтэд техникум дүүргээ юм. Техникумдэ hураха зуураа, hурагшад техник-урэжүүлэгшын гү, али жолоошоной хоёрдохи мэргэжэлтэй болохо аргатай.

hурагшад hайнаар hураха арга боломжотой. Жэшээнь, 30000 ботитой библиотекэ, хорёод лаборатори, hайн түхеэрэлгэтэй кабинедүүд бии.

Эдэ бүгэдые хаража сэдьхэлээ хүдэлhэн Матвей Тимофеевич актова зал соо дүүрэн сугларhан hурагшадтай хөөрэлдэхэдөө, hайнаар лэ hурахыень уряалба.

— 35 жэлэй саана, — г... М. Т. Ким хэлээ,—мүнөө... дэ адлишье юумэ үгы hэн. ... шье тэрэ үеын студентнэр ... зуужа, эрдэмэй орьёл ... хэдэг бэлэй. Таанарай hайн ... рахын тула бүхы юумэн бии ... байна. Бултадаа эрдэмтэй, ... орондоо туhатай хүнүүд ... ты!

hүүлдэнь А. Д. Далбаева, С. Я. Ербанова гэгшэд үгэ ... жэ, хүндэтэ айлшанаа амар... hан байна.

hурагшадай зүгhөө хуушан... коммунистнарые, тэрэ тоодо ... лоhоо ерэhэн М. Т. Кимые ... Нестерова халуунаар амарш... жа, баглаа сэсэг барюулаа.

Ц. ЦЫРЕНОВА

ТҮРҮҮШЫН ТАБАНАЙ ТООДО...

Спорт

Манай газетын эсэгэлдэрэй номерто «Сэлэнгэ» команда Красноярскын «Автомобилист» командые 1:0 тоотойгоор шүүбэ гэhэн мэдээсэл тунхаглаhан байгаабди. Тиигэжэ «Сэлэнгэ» командамнай ана-мана тулалдажа ябаhан «Амур», «Луч», Шэтын футболистнуудай урда одоошье оробо гээшэ. Мүнөө энэ эзэлhэн hууриия алдангүй урагшаа гаража, түрүү hуури эзэлжэ ябаhан түрүүшын табан командануудай тоодо оролсожо гараха зорилго манай «Сэлэнгэ» командын урда табигдаха зэргэтэй. Нүгөөдэ командануудынь хэр зэргэ наадажа ябана хаб. гээд хаража үзэхэдэ, мүрысөөнэй таблицада түрүү hуури эзэлжэ ябаhан Семипалатинскын «Спартак» команда ээлжээтэ наадандаа «Восток» командые 3:1 гэhэн тоотойгоор шүүжэ, урагшаа шууд гарашаба. «Автомобилистын» футболистнууд манайхинда шүүгдээшье hаа, урда наадануудта абажа үрдиhэн очкогойнгоо ашаар лэ хоёрдохи hууридаа үлэбэ. Өөрынгөө стадион дээрэ Хабаровскын футболистнуудые 1:0 тоотойгоор шүүhэн «Томлес» команда нэгэ hуури урагшаа дабшаба. Мүн «Иртышэй» футболистнууд Владивостогой «Луч» командые аяар 4:0 гэhэн тоотойгоор шүүhэн байна.

Өөрынгөө стадион дээрэ наадаhан Новокузнецкын «Металлург» Шэтын футболистнуудые 2:0 гэhэн тоотойгоор шүүгээд табижархиба. Тэрэшэлэн «Амурай» футболистнууд Барнаулай «Динамо» командада 3:0 гэhэн тоотойгоор шүүгдэхэдээ, хэдэн hуури гэдэргээ сухариха баатай болобо.

Целиноградай «Динамо» командын спортсменүүд Павлодарай «Тракторай» футболистнуудые 4:2 тоотойгоор шүүжэ, мүн лэ урагшаа дабшаба. Хүршэ городуудай—Эрхүү, Ангарскын футболистнууд хоорондоо Эрхүү хотын стадион дээрэ наадахадаа, эндэ «Аэрофлодой» футболистнууд 1:0 тоотойгоор илалта туйлаа.

Хабарhаа хойшо нэгэшье команда шүүжэ үрдеэгүй ябаhан Петропавловск-Камчатскай «Вулкан» команда Новосиб... футболистнуудта айлшад... талмайн ээдые 2:1 гэhэн т... гоор шүүжэ, одоошье түрүү... гээ илалта тэмдэглэбэ. Эн... данда гансахан «Сахалин», ... ралец» командануудай ... 2:2 гэhэн тоотой, тэнсэ... дүүрэhэн байна. Доро таб... харалда сентябриин 13-н... гэргэгдэhэн наадан... толилогдобо.

Командануудай	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ
1. «Спартак» Семип.	30	18	6	6	47—26+21
2. «Автомобилист» Кр.	30	17	4	9	55—26+29
3. «Томлес» Томск	29	15	9	5	31—16+15
4. «Иртыш» Омск	29	15	7	7	41—22+19
5. СКА Хабаровск	30	14	10	6	29—20+ 9
6. «Сэлэнгэ» У-Үдэ	29	12	11	6	31—20+11
7. СКА Шэтэ	29	13	6	10	30—21+ 9
8. «Амур» Благ.	29	11	11	7	28—21+ 7
9. «Луч» Владивосток	30	10	13	7	28—26+ 2
10. «Динамо» Целин.	30	11	8	11	32—40—12
11. «Восток» У-Камен.	30	9	11	10	23—25— 2
12. «Динамо» Барнаул	30	10	7	13	38—37+ 1
13. «Аэрофлот» Эрхүү	30	10	6	14	20—35—15
14. «Сахалин» Ю-Сах.	30	8	11	11	21—33—12
15. «Старт» Ангарск	29	8	10	11	19—23— 4
16. «Дзержинец» Н-Сиб.	29	9	5	15	24—33— 9
17. «Металлург» Н. Куэн.	30	7	10	13	26—40—14
18. «Трактор» Павл.	30	5	11	14	27—35— 8
19. «Зауралец» Курган	29	4	12	13	24—45—21
20. «Вулкан» П.-Камч.	30	1	10	19	13—45—32

Манай «Сэлэнгэ» команда ээлжээтэ наадаяа Эрхүүгэй «Аэрофлот» командын стадион дээрэ үнгэргэхэ болонхой. Наадан ... тябриин 17-до үнгэргэгдэ...

ХИЛЫН СААДАhАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ХҮГЖЭЛТЫН ЕХЭ ХҮСЭН

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой Арадай Республикын гадаадын политика тухай асуудалаар МНРП-гэй ЦК-гай уласхоорондын таhагые даагша Н. Шагдарсүрэнэй статья «Үнэн» газетэдэ толилогдоо.

Марксизм-ленинизмдэ, пролетарска интернационализмда, гадаадынгаа политикада үнэн сэхэ байдаг Монголой Арадай-революционно парти аха дүү социалис оронуудтай, коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудтай хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо бэхижүүлхэ асуудалда гол анхарал табидаг байна гэжэ статья дотор хэлэгдэнэ. Советскэ Союзтай, социализмын бусад оронуудтай харилсаа холбоогоо Монголой жэл ерэхэ бүри hайжаруулжа байhан ушар республикын нийтын хүгжэлтэдэ ехэ дабшалта хэhэн байна.

Аха дүү оронуудтай харилсаа холбоогоо, харилсан ажаллалгаяа саг үргэлжэ hайжаруулха шухала гэжэ МНРП-гэй XVI съезд хараалаад, социалис ёhoop хамжан ажаллалтада Монголой Арадай Республика эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёhотой гэжэ тоолоно. Бэе бэедээ экономическа туhаламжа хүртэхэ Соведэй гэшүүн гүрэнүүд МНР-тэ интернациональна бодото hайн туhаламжа хүргэнэ. Тэрэнь Монголдо социализм байгуулха хэрэгтэ hайнаар нүлөөлнэ.

ЛАОСОЙ ПАТРИОДУУДАЙ ХАРАА БОДОЛ

ХАНОЙ. (ТАСС). Лаосой патриотическа фронтын ЦК-гай түрүүлэгшэ Суфанувонг Америкын эзэрхэг түримхэйнэрэй, тэдэнэй туhамаршадай Лаосто хэжэ байгаа дайн байлдаае эрид шууд буруушаагаад, патриотическа хүсэнүүд Лаосой асуудалые амгалан ёhoop шиидхэхээр бэлэн байна гэжэ заагаа. Лаосой патриотическа фронтын ЦК-гай түрүүлэгшэ Суфанувонг Пренса Латина агентствын тусхай корреспондентдэ хөөрэхэ зуураа иигэжэ заагаа: Лаосой патриотическа фронтын хиналта доро байhан районуудта эсэргүүгээр США-гай эзэрхэг түримхэйнэрэй, тэдэнэй туhамаршадай хэжэ байhан хорото ябуулганууд «Лаосой асуудалые эбэй ёhөөр шиидхэлтэдэ хоро хүргэхэ» гэhэн удхатай. Энээн тухай Патет-Лао Каосан агентство мэдээсэнэ.

Суфанувонг Лаосой патриодуудай дайщалхы ябуулганууд тухай тэмдэглэхэ зуураа, Лаосой газар дээрэ дайн байлдаае болюулха тушаа байгша оной июниин 22-то Лаосой патриотическа фронтын дурадхаhан дурадхалнуудые үшөө дахин hануулаа. Лаосой хоёр талынхид оронойнгоо асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ зэргэтэй гэжэ тэрэ дурадхалнууд дотор хэлэгдэhэн байгаа. Лаосой патриотическа фронтын амгалан ёhоной үүсхэлые дэлхэйн олониитэ ехээр hайшаан дэмжэнэ.

ШУhАТА ХЮДАЛГА

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корреспондент Т. Фримен иигэжэ дамжуулна: Нью-Йорк штадай баруун хойто захада байдаг Аттика гэжэ түрмын 1200 шахуу хүнүүдэй үүсхэhэн буhалгаае 1700 солдат болон полициинхид вертолёдуудые хэрэглэн шангаар дараа. Тэрэ тулалдаанда түрмын 28 хүн алуулаа гэжэ hүүлшын мэдээсэлнүүдhээ эли болоно.

Яаха аргагүй муу байдалда байжа дураа гутаhан дээрэhээ буhалгаа үүсхэгшэд сентябриин 9-дэ түрмын зарим хубиие эзэлээ. Муугаар эдеэлүүлhэнэйнь, түрмын харуулшадай хэрзэгы шэрүүнээр хандажа, политическэ эрхыень хаhаhанайнь түлөө тэдэнэр дураа гутаа. Түрмэдэ байhан хүнүүдэй олонхинь хара яhатан, харин харуулшадынь сагаан яhатан байхаhаа гадна, нилээд олониинь яhанай илгаа ехээр гаргадаг.

Нью-Йорк штадай губернатор Нельсон Рокфеллерэй захиралтаар hайса зэбсэгжэhэн хэдэн зуун солдадууд болон полициинхид түрмые хүреэлхэ зуураа, буhалгаа үүсхэгшэд бэеэ тушаажа, түрмын 30 гаран харуулшадые сүлөөлхэ зэргэтэй гэhэн эрилтэ табяа. Хэдэн ажал ябуулагшад, тэрэ тоодо «Черные пантеры» гэжэ партиин хүтэлбэрилэгшэ Бобби Сил, адвокат Уильям Канстлер гэгшэд түрмын хүнүүдтэй холбоо барисаа байгуулжа, ямар аргаар буhалгаагаа болюулха гээшэб гэжэ мэдэхые оролдоо. Түрмые дары эзэлэн абажа, буhалгаа дараха гэhэн захиралта губернатор Рокфеллер үсэгэлдэр үгөө. Рокфеллерэй шиидхэбэри «жэгшүүритэ муухай ааша» гэжэ Канстлер нэрлээ. Хэлсээгээ үргэлжэлүүлхэ захиралта үгөө hаань, буhалгаае шуhата хюдалга хэнгүйгөөр болюулжа болохо байгаа гээд тэрэ мэдүүлээ.

Засагаархидай хашалта харшалалта хэдышье хээ hаань, Австралида дайн дажарта эсэргүү тэмсэл замханагүй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мельбурнын полициин хүдэлмэрилэгшэд манифестацида хабаадаhан залуушуулай түлөөлэгшые тушаан барижа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

М. МЭНСФИЛДЫН МЭДҮҮЛГЭ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). «Европодо эб найрамдал тухай хэлсээн болоно. Европодохи түгшүүрилэй бууража, бүхы Европодо саашадаа амгалан байдал тогтоохо асуудалай хэлсэгдэжэ байха үедэ хүйтэн дайнай үедэл адлирхуу ябуулгануудые НАТО хараална»,—гэжэ Америкын сенадта демократуудые толгойлдог М. Мэнсфилд гэгшэ США-гай конгресстэ хэhэн элидхэл соогоо мэдүүлээ. Энэ элидхэлэй текст хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ тараажа үгтэhэн байна. Энэ элидхэлынь hүүлшын hарануудай туршада Баруун Европын хэдэн ороной хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадтай сенаторай хөөрэлдэhэнэй аша мүн.

Аюулгүй байдал хангаха асуудалаар бүхы Европын зүблөө зарлаха гэhэн hанамжые М. Мэнсфилд гэгшэ элидхэл соогоо дэмжээ. «Европын бүхы гүрэнүүдэй хабаадалгатай амгалан ёhоной конференци үнгэргэлгые дэмжэхэ гээшэ манай политика мүн» гэжэ сенатор заагаа.

М. РИАДАЙ МЭДҮҮЛГЭ

КАИР. (ТАСС). Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр, Египедэй Арабска Республикын премьер-министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Махмуд Риад хоёр тусхай хөөрэлдөө хэжэ эхилбэ.

М. Риад хэлсээ хэхэ үедөө Дүтын Зүүн зүг тушаа Египедэй правительствын баримталжа байhан хараа бодолнуудые А. Дуглас-Хьюмдэ мэдээсээ гэжэ МЕН агентство мэдээсэнэ.

«1967 ондо, дайнай урда тээ, арабуудай эзэлжэ байhан хилэ хүрэтэр Израилиин сэрэгүүдые гаргаагүй сагтаа Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал тогтоогдохогүй юм гэжэ Египедэй министр мэдүүлээ.

Холбоото Штадууд Израилиин эзэрхэг түримхэй политикые дэмжэхэ зуураа, Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал тогтоохо хэрэгтэ hаад хэнэ гэжэ М. Риад заагаа.

БРАНДТЫН ИНТЕРВЬЮ

БОНН. (ТАСС). Баруун Берлин тушаа асуудалаар дүрбэн ороной хэлсээн «түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха шухала алхам мүн» гэжэ ФРГ-гэй канцлер Брандт гэгшэ «Дер Геверк-Шафтер» гэжэ профсоюзай журналда үгэhэн интервью соогоо мэдүүлээ.

Үнгэрэгшэ жэл ФРГ Советскэ Союз хоёрой хоорондо Москвада баталагдаhан договор хадаа түгшүүрилтэ байдал hуларуулха хэрэгтэ нүлөөлжэ үгөө гээд Брандт саашань тэмдэглээ.

Баруун Берлин тушаа асуудалые гуримшуулга, Советскэ Союзтай, Польшын Арадай Республикатай ФРГ-гэй баталhан договорые ратификацилга ФРГ-тэй, социалис бусад гүрэнүүдтэй харилсаа холбоогоо гуримшуулха хэрэгтэнь туhалха байна гэжэ канцлер тэмдэглээ.

«Баруун оронууд мүнөө үедэ зүүн, баруун оронуудай хоорондо хэлсээ хэхэ ябадалда сугтаа бэлэдхэл хэнэ» гэжэ тэрэ заагаа.

АЖАЛ БА КАПИТАЛАЙ ТЭМСЭЛ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Салин хүлhэ түлэлгые гурба hарын турша соо хинан шалгаха үедэ забастовко бүү хэгты, ажалдаа hөөргөө гарагты гэhэн правительствын уряае анхаралдаа абангүйгөөр Америкын олон тоото ажалшад стачка хэжэ үргэлжэлhөөр. Америкын баруун эрье шадарай докернууд, Нью-Йоркын хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд, ороной баруун зүгэй зэд хайлуулдаг промышленностиин хүдэлмэришэд, Питтсбургын ашаанай автомашинануудай жолоошод забастовко хэжэ үргэлжэлhөөр.

ЛОНДОН. Англиин түбэй районуудай автомобильна заводуудай хүдэлмэришэд юумэнэй үнэ сэнгэй саг үргэлжэ дээшэлжэ байhантай дашарамдуулан, салин хүлhэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл хэжэ байна. Бристолиин авиационно заводуудай 13 мянга гаран хүдэлмэришэд стачка хэжэ үргэлжэлhөөр.

НАЙРОБИ. Маврикиин хүн зон забастовкодо олоороо хабаадалсана. Тэдэнэр салин хүлhэ дээшэлүүлхэ, ажалай эрхэ байдал hайжаруулха эрилтэ табина гэжэ Порт-Луиhаа мэдээсэгдэнэ. Саахар буйлуулдаг гурбан заводто ажал хүдэлмэри зогсоогдоо. Саахар буйлуулга аралай экономикын үндэhэ hууринь болодог байна. Салин хүлhыемнай 30 процентээр дээшэлүүлжэ, пенси ехэ болгогты гэжэ портын алба хаагшад эрилтэ табина.

БОГОТО. Колумбиин ниислэл хотын эхин hургуулинуудай багшанар hара шахуу забастовко хэжэ, ехэ илалта туйлаа. Салин хүлhыемнай дээшэлүүлэгты, ажалай эрхэ байдал hайжаруулагты, тэрэшэлэн ажалhаа сүлөөлэгдэhэн 19 багшанарые hөөргэнь ажалдань абагты гэhэн эрилтэнь бүрин зүбшөөгдэжэ бэелүүлэгдээ.

(ТАСС).

Шангуудынь гэртээ үлөө

Аха дүү Знаменскиитэнэй дурасхаалда зорюулагдан, хүнгэн атлетикээр үнгэргэгдэhэн арбан дүрбэдэхи нааданай гурбан шан тэртээ үлэбэ. Москвада В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ стадионой урилдаанай харгы дээрэ 10000, 5000, 1500 метрэй зайнуудта дэлхэйн 15 оронуудай спортсменүүд урилдаhан байгаа.

10000 метрэй зайда Львов хотоhоо ерэhэн Павел Андреев эрхимлэжэ, зайгаа 28 минута, 25,6 секунда соо гаталаа. 5000 метрэй зайда Литвагай Ромуальдес Битте гэгшэ эрхим байжа, зайгаа 13.45.4 секунда соо гаталhан байна. Мүн 1500 метрэй зайда үнгэргэгдэhэн урилдаанда Минскын Михаил Желобовский түрүү hуури эзэлжэ, гурбадахи шангынь совет орондоо үлэхэ болоhон байгаа.

Тэрэшэлэн заншалта энэ мүрысөөндэ урилдаhан эхэнэрнүүдэй дундаhаа Магнитогорскын 21-тэй Тамара Казачкова шалгарба. Тэрэ 800 метрэй зайда урилдахадаа, 2.03.2 секунда соо гаталжа, оронойнгоо рекордые дабтаа. Тбилисиин студент Анатолий Мошиашвили бэрхэшээлнүүдые дабалгатайгаар үнгэргэгдэhэн 110 метрэй зайе 13,7 секунда соо гаталба.

hаяхан Европын чемпионка болоhон Ленинградай Надежда Чижова 19 метр 64 сантиметртэ ядро түлхиhэн, Ереванай Файна Мельник 61 метр 36 сантиметр диск шэдэhэн байна.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТ...

Нэгэдэхи хуудаhанда: ... эй пленум. Шалгалтын ... материал. ТАСС-ай hүүлэй ... нууд.

Хоёрдохи хуудаhанда: ... рые хамгаалгын барилга... — ехэ анхарал» — В. Несв... гай статья. Г. Гончаровой ... таабха малталгые hайнаар ... гэхэ» гэhэн статья. БурАС... Министрнүүдэй Соведтэ.

Гурбадахи хуудаhанда: А... ротаевагай «Прохоровко ... болоhон шанга байлдаан» ... корреспонденци. Хилын с...

Дүрбэдэхи хуудаhанда: ... зохёолшо С. С. Смирнов... залга» гэhэн корресп... Спортын hонинууд. Соносх...

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ...

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: ... — үхибүүдтэ зорюулаг... мультфильмнүүд. МОСКВА ... РУУЛНА: 18.35 — орон до... hонин. 18.50 — «Идеологи... сэл ба дэлхэйн коммунис ху... нэй нэгэдэмэл асуудал» ... дамжуулга. 19.20 — «Мама ... шла замуж» гэhэн уран hай... фильм.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУ... 21.00 — телепанорама. 21.2... «Хүдөөгэй час» гэhэн дамжу...

МОСКВА ХАРУУЛНА: ... — «Архитектура и природа ... hэн дамжуулга. 23.00 — ... турна дамжуулга. 23.30—А... бинштейнэй «Демон» гэhэн ... жуулга. 00.15 — «Белая ... гэhэн уран hайханай фил... хоёрдохи серинь.

Редакторай орлогшо
С. С. ЦЫРЕНДОРЖИ...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ле... 35. Телефоны: редакто... 54-54, приёмная—54-93, ... редактора—68-08, зам. ре... тора—62-62, ответ. секрет... —50-52, зам. ответ. секрет... —66-76, отделы: партий... жизни —60-91, сельского ... зяйства—64-36, 63-86, про... ганды и агитации—56-23, ... мышленности и строител... —61-35, советского строит... ства и быта—69-58, культу... и школ—60-21, писем и ... селькоров—67-81, информ... —34-05, общественная при... 57-63, фотолаборатори... наа—56-92, машинное бюро ... 33-61.